

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ**
UNIVERSITY OF PATRAS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**“Αγροτικές ενώσεις τρόποι λειτουργίας
και προοπτικές”**

Ον/μο φοιτητή : ΚΑΓΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ον/μο φοιτητή : ΞΑΝΘΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Επιβλέπων καθηγητής : ΓΑΤΟΜΑΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι δυσμενείς συνθήκες τις οποίες καλείται να αντιμετωπίσει η οικονομία με το πέρασμα των ετών και επομένως και τα ζητήματα με τα οποία έχουν έρθει αντιμέτωποι οι ίδιοι οι πολίτες στη σύγχρονη εποχή έχουν οδηγήσει στην προώθηση του συνεταιριστικού θεσμού σε διαφορετικούς παραγωγικούς τομείς. Οι κυριότερες κατηγορίες χωρίζουν τους αστικούς και τους αγροτικούς, με τη συγκεκριμένη εργασία ως επί το πλείστον να επικεντρώνεται στους δεύτερους.

Η διεθνοποίηση της οικονομίας σε συνδυασμό με την απελευθέρωση του εμπορίου είναι μερικοί μονάχα από τις κυριότερες παραμέτρους οι οποίες καθιστούν δυσμενή πλέον τη μεμονωμένη δραστηριότητα των αγροτών. Η αισχροκέρδεια και η απαίτηση εντοπισμού καινούριων χρηματοοικονομικών πόρων έχουν οδηγήσει τους αγρότες να αναπτύξουν οργανώσεις αλλά και δίκτυα συνεργασίας. Οι δράσεις αυτής της μορφής έχουν σαν βασικότερο σκοπό την ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας και την κάρπωση πολλαπλασιαστικών ωφελειών τόσο για τα μέλη των συνεταιρισμών όσο και για τους ίδιους τους πελάτες.

Δυστυχώς, στη χώρα μας ο εν λόγω θεσμός δεν έχει κατορθώσει να αποκτήσει το ρόλο που θα έπρεπε, κυρίως εάν σκεφτεί κάποιος τη διαθεσιμότητα φυσικών πόρων σε ολόκληρη τη χώρα και τις ικανότητες απασχόλησης που θα μπορούσε να παρέχει ο συγκεκριμένος κλάδος. Τα ζητήματα τα οποία είναι σημαντικό να αντιμετωπιστούν άμεσα διαφέρουν και το μέλλον τους διακινδυνεύεται. Αυτό το οποίο είναι σημαντικό να διερευνήσουμε στη συγκεκριμένη εργασία, όμως, είναι εάν οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής στη χώρα μας έχουν την ευχέρεια και τα απαιτούμενα γνωρίσματα με στόχο να αποτελέσουν βιώσιμες παραγωγικές μονάδες σε μελλοντική βάση.

Λέξεις κλειδιά : αγροτικές ενώσεις, αγροτικοί συνεταιρισμοί, συνεταιριστικές αξίες, βιωσιμότητα συνεταιρισμών, αγροδιατροφή, συνεταιριστικές αρχές

SUMMARY

The unfavorable conditions that the economy has to deal with over the years and hence the issues faced by the citizens themselves in modern times have led to the promotion of the cooperative institution in different productive sectors. The main categories divide urban and rural, with this particular work mostly focusing on the latter.

The internationalization of the economy coupled with the liberalization of trade are only some of the main parameters that make the individual activity of farmers more disadvantageous. The profiteering and the need to locate new financial resources have led farmers to develop organizations and cooperation networks. Such actions are primarily aimed at developing economies of scale and harnessing multiplier benefits for members of cooperatives as well as for customers themselves.

Unfortunately, in our country this institution has not managed to get the role it ought to do, especially if one thinks about the availability of natural resources across the country and the employment capabilities that this sector could provide. The issues that are important to deal with immediately differ and their future is at risk. What is important to investigate in this work, however, is whether the cooperatives of this type in our country have the flexibility and traits required to become viable production units on a future basis.

Key words: agricultural associations, agricultural cooperatives, cooperative values, cooperative viability, agrofood, cooperative principles

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
SUMMARY	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ	8
1.1 Βασικές έννοιες	8
1.2 Ιστορική αναδρομή	12
1.3 Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)	18
1.4 Πολιτικές και κίνητρα ΚΑΠ 2014-2020	20
1.5 ΠΑΓΕΣΕΣ	22
1.6 Αγροδιατροφή	24
1.7 Συνεταιριστικό μοντέλο επιχειρηματικότητας	28
1.8 Ελληνική πραγματικότητα	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΚΕΝΤΡΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΩΝ (ΚΕΑ)	33
2.1 Τι είναι τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Αγροτών	33
2.2 Τμήματα ΚΕΑ	36
2.3 Σχέδιο ΚΕΑ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	41
3.1 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί	41
3.2 Ομάδες παραγωγών	43
3.3 Σύσταση και λειτουργία ομάδων παραγωγών	46
3.4 Φορολογία Αγροτικών Συνεταιρισμών και ομάδων παραγωγής	49
3.5 Οργάνωση και διοίκηση Αγροτικών Συνεταιρισμών	51

3.6 Η δομή των αγροτικών συνεταιρισμών	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	62
4.1 Προβλήματα	62
4.2 Προοπτικές ανάπτυξης	65
4.3 Ομάδες αγροτών και αγροδιατροφή	68
4.4 Δημοπρατήριο αγροτικών αγαθών	72
ΕΡΕΥΝΑ	76
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	49
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	81

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1.1 : Η διαφορά των συνεταιρισμών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων	9
Εικόνα 1.2 : Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη συνεταιρισμών	10
Εικόνα 1.3 : Αλυσίδα αξίας αγροδιατροφής	24
Εικόνα 1.4 : Μοντέλο ανάπτυξης της αγροδιατροφής	25
Εικόνα 1.5 : Συμμετοχή της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του πρωτογενή τομέα στο σύνολο της οικονομίας	26
Εικόνα 1.6 : Κατανομή δαπάνης εταιριών σε έργα που έχουν σχέση με την αγροδιατροφή	27
Εικόνα 1.7 : Συνεταιριστικές αρχές	29
Εικόνα 1.8 : Συνεταιριστικός δείκτης στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ	30
Εικόνα 1.9 : Μεριδίο αγοράς των συνεταιρισμών στις χώρες μέλη της ΕΕ	32
Εικόνα 3.1 : Ωρέλεες από την αποδοτική οργάνωση και διοίκηση των αγροτικών συνεταιρισμών	52
Εικόνα 3.2 : Προβλήματα Διοίκησης Αγροτικών Συνεταιρισμών	57

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική ύφεση που υφίσταται σχεδόν την τελευταία δεκαετία σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, έχει πλήξει έναν από τους κυριότερους κλάδους της οικονομίας, που είναι ο αγροτικός τομέας. Οι αγρότες, καθώς επίσης και οι άλλοι παράμετροι της γεωργίας, έχουν δεχθεί μεγάλες πιέσεις και καθοριστικές μεταβολές τόσο σε χρηματοοικονομικό όσο και σε κοινωνικό αλλά και πολιτικό επίπεδο.

Μέσα από τη διεθνή χρηματοοικονομική ύφεση και κατά κύριο λόγο την ύφεση την οποία διανύει η οικονομία της χώρας μας τα τελευταία 10 χρόνια, ένας από τους τομείς οι οποίοι έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό είναι ο αγροτικός τομέας. Γεωργία καλείται η ασχολία που έχει σαν βασικό ζητούμενο την καλλιέργεια της γης, η οποία είναι εφικτό να υλοποιηθεί με μηχανικά είτε με άλλα πρωτογενή μέσα.

Η εν λόγω καλλιέργεια έχει σαν βασικότερο στόχο να αναπτύξει γεωργικά αγαθά, τα οποία είναι σημαντικά για τη διατροφή του ανθρώπου είτε αγαθά τα οποία είναι δυνατόν να χρησιμεύσουν στη βιομηχανία (όπως είναι για παράδειγμα βαμβάκι, καπνός κλπ) είτε ακόμη είναι εφικτό να αναπτύξει αγαθά για ζωοτροφές. Εκτός από όσα προαναφέρθηκαν, η συγκεκριμένη καλλιέργεια είναι δυνατόν να έχει άμεση σχέση και με διάφορα καλλωπιστικά και ανθοκομικά φυτά.

Η ραγδαία ανάπτυξη των επιστημών και η απαίτηση για κάλυψη των απαιτήσεων τεράστιου ποσοστού της συγκεκριμένης αγοράς έδωσε το έναυσμα με στόχο τη σύνθετη οργάνωση των αγροτικών δράσεων μέσω της ανάπτυξης αγροτικών εταιριών. Οι εταιρίες αυτής της μορφής λειτουργούν σε έναν τομέα ο οποίος έχει άρρηκτη σχέση με τη γη και την καρποφορία της, όχι μονάχα κατόρθωσαν να εδραιωθούν στο επιχειρηματικό περιβάλλον, αλλά παράλληλα κατόρθωσαν να αναπτυχθούν σταδιακά με το πέρασμα των ετών σε κύριες μονάδες παραγωγής και εμπορίας.

Στη σημερινή εποχή, η ορολογία του συνεταιρισμού έχει λάβει μια σύγχρονη μορφή που οριοθετήθηκε με το πέρασμα των ετών. Τα κράτη τα οποία έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη μορφή αυτή είναι η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία αλλά και η Γερμανία. Η εν λόγω έννοια αποτελεί μια ειδική και λειτουργική οργανωτική μορφή της ιδέας και της πρακτικής της ομαδικότητας, που παρουσιάζεται στις ανθρώπινες κοινωνίες ήδη από την πρωτόγονη μορφή της.

Η ομαδικότητα και η συνεργασία αποτέλεσε τον κυριότερο πυλώνα με στόχο την ανάπτυξη μιας τεράστιας πατριαρχικής οικογένειας και της φυλής, που αποτελούσαν συνασπισμούς με κυριότερο στόχο την προστασία αλλά και την αλληλο-υποστήριξη των μελών τους στα πλαίσια μιας κλειστής οικονομίας. Εξέλιξη των συγκεκριμένων μορφών αποτέλεσαν οι άτυποι και παραδοσιακοί συνεταιρισμοί οι οποίοι εξελίχθηκαν σε διαφορετικές περιοχές της γης, δίχως να έχουν κοινή βάση αλλά με πολλά παρόμοια γνωρίσματα.

Με το πέρασμα των ετών, όμως, οι εν λόγω ενώσεις ξεκίνησαν να εμφανίζουν κοινές βάσεις, κοινά γνωρίσματα, κοινούς στόχους και με τις κατά περιόδους νομοθεσίες να έχουν καθορισμένη οργάνωση, λειτουργία, δομή αλλά και σύσταση. Ακόμα, οι ιδρύσεις αυτών των ενώσεων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ευρύτερη ευημερία της κοινωνίας, του τόπου καθώς επίσης και στο βέλτιστο επίπεδο βιοτικής ζωής των μελών τους.

Στόχος της εν λόγω εργασίας αποτελεί η διεξοδική μελέτη και η εκτενής έρευνα που αφορά τις αγροτικές ενώσεις γενικότερα αλλά ως επί το πλείστον τον τρόπο δράσης τους και τις προοπτικές που εμφανίζουν στη σύγχρονη εποχή κυρίως κατά την περίοδο της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης. Για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος θα υλοποιηθεί μια βιβλιογραφική ανασκόπηση μέσα από διεθνή, ελληνική αλλά και διαδικτυακή βιβλιογραφία.

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ

1.1 Βασικές έννοιες

Συνεταιρισμός καλείται μια οργάνωση ανθρώπων η οποία τις περισσότερες φορές έχει στη διάθεσή της περιορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα, που συνενώνονται εθελοντικά με κυριότερο στόχο να καταφέρουν να επιλύσουν μέσα από την κοινή και ισότιμη λειτουργία οικονομικά αλλά και πολιτιστικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν και να ανεβάσουν σταδιακά το βιοτικό τους επίπεδο.¹

Η εν λόγω ορολογία είναι κατά κύριο λόγο μια εκούσια ένωση ανθρώπων, όχι, όμως, υποχρεωτική. Ο κυριότερος σκοπός της ένωσης αυτής είναι η αύξηση του βιοτικού επιπέδου των μελών της, κάτι το οποίο σημαίνει πως η ένωση αυτής της μορφής θα εξελίξει την επιχειρηματική δραστηριότητα. Ο στόχος αυτής της ένωσης δεν εξαντλείται αποκλειστικά σε χρηματοοικονομικούς σκοπούς, αλλά τις περισσότερες φορές έχει σαν απώτερο σκοπό στην ταυτόχρονη κοινωνική αλλά και πολιτιστική εξέλιξη των μελών της.²

Τα μέσα με στόχο την πραγματοποίηση των παραπάνω σκοπών της ένωσης αυτής της μορφής, θα ήταν σημαντικό να αφορούν την ισότιμη συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη, στα πλαίσια της κοινής λειτουργίας των μελών της. Ειδικότερα, η ένωση αυτής της μορφής αποτελεί μια ένωση ανθρώπων που διεξάγουν

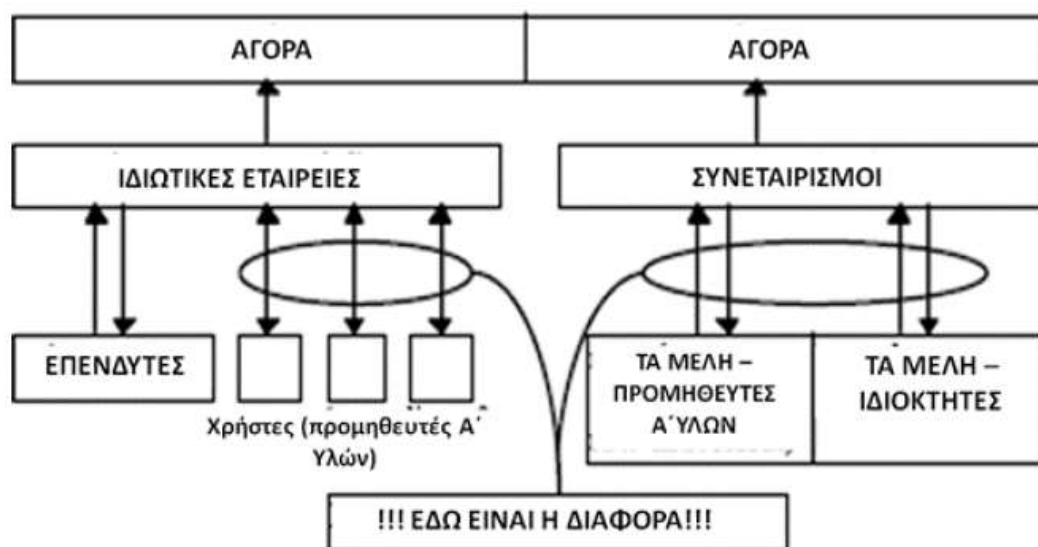
¹ Χ. Καμενίδης, (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.

² Κ. Λαμπός, (1999), *Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθητω/Δαρδάνος, Αθήνα.

έναν κοινό αγώνα με στόχο τη βελτιστοποίηση της καθημερινότητάς τους καθώς δεν αφορά μόνο μια συνένωση κεφαλαίων.³

Με τον τρόπο αυτόν, η συγκεκριμένη ένωση δεν στοχεύει στην ανάπτυξη ενός κέρδους το οποίο τις περισσότερες φορές υφίσταται από την ιδιοποίηση των μέσων παραγωγής και την εκμετάλλευση των υπαλλήλων, αλλά στην ανάπτυξη μιας οργάνωσης η οποία έχει την ευχέρεια αξιοποίησης των οφελών, που υφίστανται από την ομαδικότητα και την κοινή δράση. ταυτόχρονα, στην ένωση αυτή εξελίσσεται πνεύμα αλληλεγγύης και συντροφικότητας αφού σταδιακά αναπτύσσεται η συνείδηση πως τα πιο πολλά ζητήματα είναι κοινά και διεκδικούνται λύσεις μέσα από την κοινή λειτουργία.⁴

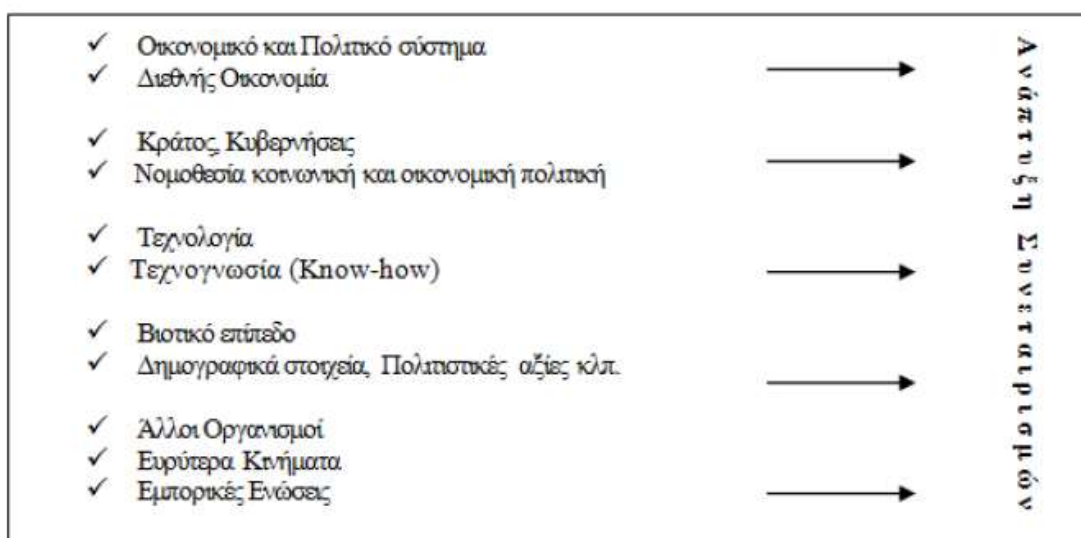
Εικόνα 1.1 : Η διαφορά των συνεταιρισμών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων⁵

³ Κ. Ηλιόπουλος, (2004), *Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς: Βασικά χαρακτηριστικά και Προϋποθέσεις Ανάπτυξής τους*, Αγροτικός Συνεργατισμός, τεύχος 25.

⁴ Χ. Καμενίδης, (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.

⁵ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

Χωρίς καμία απολύτως αμφιβολία, η ένωση αυτής της μορφής έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει και πυλώνα ανάπτυξης και διαμέσου απελευθέρωσης της αγροτιάς ενώ αντίστοιχα η ενίσχυση αυτής της ένωσης, είναι εφικτό να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο ακόμα και στη βελτίωση του συσχετισμού με τις κοινωνικές δυνάμεις. Βάσει με το 1^ο άρθρο του νομοθετικού πλαισίου 2810 που θεσπίστηκε στη χώρα μας την περίοδο του 2000, η Αγροτική Συνεταιριστική Οργάνωση αφορά την αυτόνομη ένωση ατόμων, που συγκροτείται εθελοντικά και ενεργεί με στόχο την αμοιβαία υποστήριξη των μελών καθώς επίσης και την χρηματοοικονομική και πολιτιστική εξέλιξή τους.⁶

Εικόνα 1.2 : Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη συνεταιρισμών⁷

Βάσει με την παραπάνω ορολογία υπό αυτήν την έννοια οριοθετούνται και οι αλιευτικοί, οι κτηνοτροφικοί, οι μελισσοκομικοί, οι δασικοί, οι αγροτουριστικοί, οι οικοτεχνικοί αλλά και οποιαδήποτε άλλη ένωση αυτής της μορφής, η οποία έχει την

⁶ Γ. Τσούρας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*, Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

⁷ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

ευχέρεια να ασκήσει δράσεις, οι οποίες έχουν άρρηκτη σχέση με τη σύγχρονη αγροτική οικονομία σε διεθνές είτε σε εθνικό επίπεδο.⁸

Η ανάπτυξη αυτών των ενώσεων στον αγροτικό κλάδο έχει άρρηκτη σχέση με αρκετές και διαφορετικές παραμέτρους οι οποίες έχουν άμεση σχέση με το τεράστιο επίπεδο αβεβαιότητας του εν λόγω κλάδου. Η ένωση ήταν ένα από τα βασικότερα μέσα, με τα οποία οι μικρότεροι αγρότες κατάφεραν να επιβιώσουν. Με τον τρόπο αυτόν, όταν οι πιο μεγάλες εταιρίες πωλούσαν εφόδια στους αγρότες και αγόραζαν τα αγαθά τους, οι αγρότες με στόχο να προστατευτούν από τη διάσπαση και κατ' επέκταση την εκμετάλλευση ωθήθηκαν να ενώσουν την αγροτική τους ισχύ και να παρουσιάσουν ανοδική τάση της δυναμικότητας των πωλήσεών τους με την κοινή αντιμετώπιση των δυνάμεων της αγοράς.⁹

Η δομή αλλά και η νοοτροπία αυτών των ενώσεων διαφοροποιείται βάσει με τη βαρύτητα την οποία έχει ο γεωργικός κλάδος στη σύγχρονη οικονομία. Κατά γενικό κανόνα, τα οφέλη αλλά και τα μειονεκτήματα των ενώσεων αυτής της μορφής είναι οι δυο όψεις του νομίσματος, που έχουν τις βάσεις τους στη δομή τους. βασικός σκοπός των ενώσεων αυτής της μορφής είναι κατά κύριο λόγο η προβολή των συμφερόντων των μελών τους, δηλαδή η ανοδική τάση των εισροών των μελών, η ευχέρεια ελάττωσης του κόστους παραγωγικής δράσης, η ελάττωση εξόδων που έχουν άρρηκτη σχέση με το κόστος συναλλαγών αλλά και η βέλτιστη ροή δεδομένων σε ό,τι έχει να κάνει με ζητήματα εμπορίας των συγκεκριμένων αγαθών που παράγουν.¹⁰

Οι ενώσεις αυτής της μορφής έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν σε τεράστιο επίπεδο την απασχόληση και τις εισροές των μελών τους και παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ουσιαστική δράση του ανταγωνισμού στην αγορά, προς

---

⁸ Χ. Καμενίδης, (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.

⁹ Κ. Λαμπός, (1999), *Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθητω/Δαρδάνος, Αθήνα.

¹⁰ Γ. Τσούρας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*, Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

όφελος του κοινωνικού συνόλου αλλά και της οικονομίας γενικότερα, κυρίως, όμως, των αγροτικών τοποθεσιών.¹¹

Παρά το γεγονός αυτό, χρειάζεται να τονιστεί πως θέματα, όπως είναι για παράδειγμα η διεθνή απελευθέρωση του εμπορίου καθώς επίσης και ο συγκεντρωτισμός ο οποίος εμφανίζεται σε συγκεκριμένους κλάδους της σύγχρονης βιομηχανίας, μεταβάλλουν ριζικά τα δεδομένα της αγοράς και δείχνουν την απαίτηση του μετασχηματισμού των ενώσεων αυτής της μορφής, με βασικότερο στόχο να καταφέρουν να επωφεληθούν καινούριων ευκαιριών καθετοποίησης και εξέλιξης.¹²

1.2 Ιστορική αναδρομή

Ο συνεταιρισμός του Ροτσντέιλ αποτέλεσε τον πρώτο σύγχρονο συνεταιρισμό. Πάνω στις αξίες και τις αρχές που αυτός θέσπισε στηρίχθηκαν και συνεχίζουν να στηρίζονται τέτοιου είδους εγχειρήματα. Στόχος αυτού του εγχειρήματος ήταν η εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης για τα μέλη του και την ευρύτερη κοινωνία.¹³

Το γεγονός ότι ο συνεταιρισμός του Ροτσντέιλ θεωρείται ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός με θεμελιωμένες αρχές και αξίες δε σημαίνει ότι δεν προϋπήρχαν εγχειρήματα συνεταιρισμών. Ήδη από την αρχαιότητα στην αρχαία Ελλάδα, στην Κίνα, αλλά και στη Ρώμη είχαν αναπτυχτεί ισχυροί εμπορικοί συνεταιρισμοί.¹⁴

---

¹¹ Β. Τσούμας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί: Οικοδομικοί - Αστικοί & Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

¹² Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹³ Κ. Λαμπός, (1999), *Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθητω/Δαρδάνος, Αθήνα.

¹⁴ Κ. Ηλιόπουλος, (2004), *Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς: Βασικά χαρακτηριστικά και Προϋποθέσεις Ανάπτυξής τους*, Αγροτικός Συνεργατισμός, τεύχος 25.

Όσον αφορά την Ελλάδα, το πρώτο είδος αγροτικού συνεταιρισμού δημιουργήθηκε στη χερσόνησο του Αίμου. Ο συνεταιρισμός αυτός ονομάστηκε τσελιγκάτο και ακολούθησαν παρόμοια εγχειρήματα σε όλη την έκταση της χώρας. Το τσελιγκάτο ήταν μια μορφή συνεταιρισμού, η ιστορία του οποίου ξεκινάει από το Βυζάντιο. Αποτελούταν στην αρχική του φάση από κτηνοτρόφους οι οποίοι ενωνόταν προκειμένου να ικανοποιήσουν ανάγκες που αφορούσαν την παραγωγή τους. Τα τσελιγκάτα στον ελλαδικό χώρο, αργότερα χρησιμοποιήθηκαν σαν έννοια και από ενώσεις μικροεπαγγελματιών.¹⁵

Ο πρώτος, όμως, αγροτικός συνεταιρισμός ιδρύθηκε στην Ελβετία από τους τοπικούς τυροκόμους και είχε ως στόχο την ικανοποίηση των αναγκών των μελών του, τον 13ο αιώνα. Το παράδειγμα της Ελβετίας ακολούθησε στις αρχές του 19ου αιώνα και η Γερμανία, με την ίδρυση πιστωτικών αγροτικών συνεταιρισμών που είχαν σαν στόχο να επιλύσουν οικονομικές δυσκολίες των τοπικών παραγωγών.¹⁶

Την ίδια εποχή στη Γαλλία δημιουργήθηκαν συνεταιρισμοί παραγωγών, προκειμένου να προασπίσουν τα συμφέροντά των μελών τους. Η ανάγκη για συνεργασία των αγροτών προκειμένου να επιλύσουν τα οικονομικά τους ζητήματα αλλά και θέματα που είχαν να κάνουν με την παραγωγή, οδήγησαν τους αγρότες και άλλων χωρών να συνεργαστούν. Μεταξύ αυτών των χωρών ήταν και η Δανία, η Ολλανδία και η Ιταλία.¹⁷

Η ταχεία ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος ως μια μορφή εναλλακτικής ανάπτυξης και στροφής προς την ουσιαστική οικονομία, επηρέασε και την Ελλάδα. Το 1700 στη Θεσσαλία -και πιο συγκεκριμένα στα Αμπελάκια- εμφανίστηκε ο πρώτος αξιόλογος αγροτικός συνεταιρισμός. Κύριο αντικείμενο παραγωγής του εγχειρήματος ήταν το κόκκινο νήμα, το οποίο παραγόταν σε αρκετή ποσότητα, ώστε

---

¹⁵ Χ. Καμενίδης, (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.

¹⁶ Χ. Παπαδοπούλου, Π. Σεργάκη, (2012), *Στρατηγικές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Θεσ/νίκη, 23-24 Νοεμβρίου.

¹⁷ USDA, (2015), *How To Start A Cooperative*, United States Department of Agriculture Rural Development Business and Cooperative Programs Cooperative Information Report 7.

να μπορεί να εξάγεται και εκτός συνόρων της χώρας. Ο συνεταιρισμός αυτός χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερης σημασίας για το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα λόγω της τριακονταετούς ζωής του.¹⁸

Η κορύφωση της ανάπτυξης των αγροτικών συνεταιρισμών στη χώρα μας επήλθε κατά τα έτη 1913 και 1914, όπου καταγράφηκαν επίσημα 21 αγροτικοί συνεταιρισμοί. Έτσι το 1915 συστήθηκε ο πρώτος νόμος που αφορούσε τους αγροτικούς συνεταιρισμούς στην Ελλάδα (νόμος 602/1915). Δύο χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα το 1917, ιδρύθηκε η πρώτη Ένωση Γεωργικών Συνεταιρισμών στην Καλαμάτα. Η ένωση αυτή κατάφερε μέσα σε διάστημα μόλις 6 χρόνων να απαριθμεί 471 συνεταιρισμούς. Το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών στον ελλαδικό χώρο έγινε το 1922 με τη δημιουργία της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ), της οποίας η διάρκεια έμελε να είναι σύντομη μιας και εγκαταλείφθηκε πρόωρα λόγω οικονομικών δυσχερειών.¹⁹

Ωστόσο, το έναυσμα είχε ήδη δοθεί για το ελληνικό συνεταιριστικό κίνημα που αφορούσε αγροτικούς συνεταιρισμούς και έτσι το 1935 αναδημιουργείται η ένωση αποτελούμενη από 34 αγροτικούς συνεταιρισμούς. Δύο χρόνια αργότερα η συνομοσπονδία αλλάζει όνομα και μετονομάζεται σε Εθνική Συνομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών Ελλάδος (ΕΣΓΣΕ), η οποία επανήλθε στην αρχική της ονομασία κατά τη διάρκεια της κατοχής. Η επίσημη καταμέτρηση μετά το τέλος του πολέμου αναφέρει πως στον ελλαδικό χώρο λειτουργούσαν 6522 συνεταιρισμοί, 100 Ενώσεις Συνεταιρισμών, 2 Κοινοπραξίες Συνεταιριστικών Οργανώσεων, η ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ και η νεοεμφανιζόμενη Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος (ΣΕΚΕ). Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στη Ελλάδα άνθισε κατά το πρώτο μισό του 20ου αιώνα. Κύριος παράγοντας που συντέλεσε εκείνη τη χρονική περίοδο (1923- 1937) στην ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών ήταν η παροχή

---

¹⁸ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

¹⁹ Β. Τσούμας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί: Οικοδομικοί - Αστικοί & Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

18 εκατομμυρίων στρεμμάτων σε 300.000 ακτήμονες που προερχόταν από τη μικρασιατική καταστροφή.²⁰

Καταλυτικός παράγοντας στην ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών στη χώρα μας ήταν το ίδιο το κράτος, το οποίο διευκόλυνε τη δημιουργία αγροτικών συνεταιρισμών μέσα από τις διάφορες πολιτικές που εφάρμοζε. Πέραν των θετικών στοιχείων, όμως, που προσέφερε στους συνεταιρισμούς αυτή η κρατική παρέμβαση, τους εγκλώβισε κατά κάποια έννοια, με αποτέλεσμα αυτοί να χάνουν την αυτονομία τους και να στηρίζονται στην κρατική βοήθεια.²¹

Η βοήθεια που παρείχε το κράτος στους αγροτικούς συνεταιρισμούς προερχόταν από την Εθνική τράπεζα, η οποία λειτουργούσε σαν εγγυητής για τα κεφάλαια που προβλέπονταν για τη γεωργία. Κατά τη δεκαετία 1923-1933 δημιουργείται στη χώρα μας η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των αγροτών. Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος παρείχε στους αγρότες δάνεια με χαμηλούς τόκους, ενώ παράλληλα προσέφερε μεγάλα επιτόκια για τις καταθέσεις τους. Η βοήθεια αυτή καρποφορεί ιδιαίτερα κατά το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, όπου και εμφανίζονται ακόμη περισσότερες ενώσεις αγροτών, αφού ο γεωργικός τομέας πλέον έχει ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό.²²

Την περίοδο 1982-1989 οι κρατικές επιχορηγήσεις, τα δάνεια, οι φοροαπαλλαγές και οι αποζημιώσεις φτάνουν στο αποκορύφωμα τους, με αποτέλεσμα τα επόμενα χρόνια να επέλθει κρίση λόγω των μεγάλων οικονομικών προβλημάτων που προκάλεσε η μη ορθή διαχείριση του κεφαλαίου από τους αγρότες και τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Τα οικονομικά προβλήματα των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών, σε συνδυασμό με τη διακοπή των άμεσων επιδοτήσεων απ την ΕΕ κατά τη δεκαετία του 1990, έφεραν την ανάγκη αναπροσαρμογής του ρόλου του κράτους απέναντι στους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Έτσι, το 2000 θεσπίστηκε ο

---

²⁰ Κ. Λαμπρος, (1999), *Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθητω/Δαρδάνος, Αθήνα.

²¹ Κ. Ηλιόπουλος, (2004), *Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς: Βασικά χαρακτηριστικά και Προϋποθέσεις Ανάπτυξής τους*, Αγροτικός Συνεργατισμός, τεύχος 25.

²² Χ. Καμενίδης, (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.

νόμος 2810, σύμφωνα με τον οποίο εξαλειφόταν πλήρως η κρατική παρέμβαση. Παρατηρείται, όμως, ότι το κράτος παρέμβαινε σε υποθέσεις των αγροτικών συνεταιρισμών και μετά το 2000. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το 2011 να τροποποιηθεί ο ισχύων νόμος. Ο νόμος 4015/2011 που ισχύει μέχρι σήμερα έχει ως στόχο να αντιμετωπίσει τα κρίσιμα ζητήματα που διέπουν τους ελληνικούς αγροτικούς συνεταιρισμούς.²³

Στη σημερινή εποχή, η χώρα μας κατέχει ιδιαίτερο φυσικό πλούτο και ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο ασχολείται ενεργά με τη γη. Παρόλα αυτά όμως, ο γεωργικός τομέας, αν και θα έπρεπε να είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος, αντιμετωπίζει ποικίλα προβλήματα, τα οποία με τη σειρά τους επηρεάζουν και την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών. Πιο συγκεκριμένα, αυτά τα προβλήματα προέρχονται είτε απ το εσωτερικό των αγροτικών συνεταιρισμών, εσωτερική διάρθρωση των συνεταιρισμών και διοίκηση αυτών απ τα μέλη του, είτε από εξωτερικούς παράγοντες που στέκονται εμπόδιο στην ομαλή λειτουργία τους.²⁴

Στους εσωτερικούς παράγοντες περιέχονται η έλλειψη κατάλληλα καταρτισμένου προσωπικού, η έλλειψη εμπιστοσύνης στη συνεταιριστική ηγεσία, η σύγκρουση ατομικού με το κοινό συμφέρον καθώς επίσης και η έλλειψη αυτονομίας. Από την άλλη πλευρά, στους εξωτερικούς παράγοντες ανήκουν οι οικονομική πόροι (εξαιτίας της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης), οι παρεμβάσεις του κράτους, η αβεβαιότητα καθώς επίσης και το σύγχρονο ανταγωνιστικό περιβάλλον.²⁵

Αντίθετα με την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί της ΕΕ έχουν μια εξαιρετικά δυνατή παρουσία στη σύγχρονη εφοδιαστική αλυσίδα τροφίμων. Ο συνολικός κύκλος εργασιών των συγκεκριμένων ενώσεων στη σημερινή εποχή ανέρχεται στα 347 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ ο

---

²³ Χ. Παπαδοπούλου, Π. Σεργάκη, (2012), *Στρατηγικές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Θεσ/νίκη, 23-24 Νοεμβρίου.

²⁴ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

²⁵ Β. Τσούμας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί: Οικοδομικοί - Αστικοί & Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

συνολικός αριθμός των ενώσεων είναι σχεδόν 22 χιλιάδες. Ακόμα, οι 100 πιο καθοριστικοί συνεταιρισμοί αυτής της μορφής στην ΕΕ εμφανίζουν τάσεις μεγέθυνσης, δεδομένου πως ο συνολικός κύκλος εργασιών τους παρουσίασε ανοδική τάση από 187 δισεκατομμύρια κατά την περίοδο του 2011 σε 225 δισεκατομμύρια την επόμενη διετία.²⁶

Η απόσταση, επομένως, η οποία διακρίνει το επίπεδο αλλά και το εύρος χρηματοοικονομικής δράσης των αγροτικών ενώσεων της χώρας μας από αυτούς των υπολοίπων κρατών-μελών της ΕΕ είναι εξαιρετικά μεγάλη. Το εν λόγω δεδομένο επαληθεύεται και από τη σύγκριση των 20 πιο μεγάλων ενώσεων της χώρας με αυτούς της Ιταλίας και της Ισπανίας (δυο κράτη με ανταγωνιστικά προς τη χώρα μας αγαθά).²⁷

Ο συνολικός κύκλος εργασιών των 20 πιο μεγάλων αγροτικών ενώσεων της Ισπανίας είναι 10 φορές πιο μεγάλος σε σχέση με τον κύκλο εργασιών της χώρας μας. Η συγκεκριμένη διαφορά είναι πιο αισθητή σε σχέση με την Ιταλία, η οποία είναι 22 φορές πιο μεγάλη καθώς ανέρχεται σχεδόν στα 11 δισεκατομμύρια ευρώ. Το βασικότερο συμπέρασμα από τα παραπάνω δεδομένα είναι πως εάν η χώρα μας επιθυμεί να ξεπεράσει τη δύσκολη κατάσταση στην οποία έχει βρεθεί, και η αγροτική της οικονομία να γίνει πολλαπλά ελκυστική και προσοδοφόρα, θα πρέπει να ακολουθήσει τη συνεταιριστική ιδέα ακολουθώντας καθορισμένες αρχές όπως είναι για παράδειγμα η εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή, η αυτονομία και ανεξαρτησία, το ενδιαφέρον για την κοινότητα κλπ.²⁸

---

²⁶ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

²⁷ USDA, (2015), *How To Start A Cooperative*, United States Department of Agriculture Rural Development Business and Cooperative Programs Cooperative Information Report 7.

²⁸ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

1.3 Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

Η εν λόγω πολιτική αποτέλεσε την 1^η γνήσια κοινή πολιτική της ΕΕ στην προσπάθεια υλοποίησης της σύγκλισης της ΕΕ και της ενοποίησης και είναι έως και τη σύγχρονη εποχή η κυριότερη και πιο ολοκληρωμένη τακτική της ΕΕ, γύρω από τον άξονα της οποίας περιστρέφονται και οι άλλες ενέργειες και τακτικές διαμόρφωσης και σταθεροποίησης μιας ενιαίας κοινότητας της ΕΕ.²⁹

Η πολιτική αυτής της μορφής από την αρχή, δηλαδή κατά την περίοδο του 1960, απορροφούσε τεράστιο τμήμα του κοινοτικού προϋπολογισμού, σε επίπεδο που στα μέσα του 1985 κατανάλωνε περισσότερο από τα 3/4 των συνολικών εκροών της ΕΕ. Ο βασικότερος σκοπός αυτής της τακτικής ήταν η διασφάλιση της αυτάρκειας σε ό,τι είχε να κάνει με τα γεωργικά αγαθά μέσα στην ΕΕ.³⁰

Η παραπάνω επιδίωξη έγινε πραγματικότητα στο ξεκίνημα του 1970 και μάλιστα με τέτοια ισχύ προκειμένου να παρουσιάζονται τεράστια πλεονάσματα και να υφίσταται ακόμα μεγαλύτερη ανοδική τάση των εκροών καθώς αναπτύσσονταν απαιτήσεις για εξαγωγικές επιστροφές. Συνεπώς, από τα μέσα εκείνης της δεκαετίας, οι ενέργειες οι οποίες είχαν υλοποιηθεί είχαν σαν βασικότερο σκοπό την επιβάρυνση του ρυθμού ανοδικής τάσης της παραγωγικής δράσης. Οι εν λόγω ενέργειες, όμως, ήταν μικρής έντασης μέχρι και το τέλος της επόμενης δεκαετίας και αυτός ήταν ο κυριότερος λόγος που δεν επήλθε εν τέλει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.³¹

Το αποτέλεσμα της παραπάνω προσφοράς χρηματικών ποσών, προκειμένου να επιτευχθούν οι κυριότεροι σκοποί αυτής της πολιτικής, ήταν ευνοϊκό για τους αγρότες, καθώς είδαν τις εισροές τους να παρουσιάζουν σταδιακή ανοδική τάση,

---

²⁹ Β. Τσούμας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί: Οικοδομικοί - Αστικοί & Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

³⁰ Χ. Καμενίδης, (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.

³¹ Κ. Λαμπός, (1999), *Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθητω/Δαρδάνος, Αθήνα.

έχοντας αποκτήσει την κατάλληλη υποστήριξη, η οποία χρειαζόταν ένας τόσο ευαίσθητος παραγωγικός τομέας, όπως είναι δηλαδή ο αγροτικός.³²

Ένα από τα κυριότερα εμπόδια που χρειάστηκε να ξεπεράσει η συγκεκριμένη πολιτική ήταν τα προνόμια τα οποία είχαν διασφαλιστεί στους αγρότες της εκάστοτε χώρας. Αυτά τα προνόμια ήταν εθνικά μονοπώλια, εγγυήσεις τιμών, επιδοτήσεις εξαγωγών, ενισχύσεις των αγροτικών εισροών κλπ. Η διαφοροποιημένη βαρύτητα την οποία είχε ο κλάδος αυτός σε όλες τις οικονομίες σε συνδυασμό με τη συνήθεια αντιμετώπισης της αγροτικής πολιτικής με καθορισμένες μεθόδους στο εκάστοτε κράτος, διατηρούσαν σε μεγάλο βαθμό την ύπαρξη των παραπάνω μέτρων και γενικότερα την ανομοιογένεια στους κόλπους της κοινότητας της ΕΕ. Στόχος της πολιτικής αυτής της μορφής ήταν να καταφέρει να αμβλύνει τις κυριότερες διαφορές ανάμεσα στα μέλη αυτής της κοινότητας και να συγχωνεύσει τις εθνικές γεωργικές στρατηγικές τους αναπτύσσοντας μια κοινή αγροτική τακτική.³³

Στη σύγχρονη εποχή, η συγκεκριμένη πολιτική απορροφά σχεδόν το 1/2 του κοινοτικού προϋπολογισμού, δηλαδή ποσοστό το οποίο μέχρι και σήμερα είναι ιδιαίτερα υψηλό. Κύριος σκοπός της αποτελεί η εξασφάλιση και η προστασία της κοινοτικής γεωργικής παραγωγικής δράσης αλλά και η χρηματοοικονομική και κοινωνική συνοχή μέσα στην ΕΕ.³⁴ Οι κυριότεροι στόχοι της εν λόγω πολιτικής είναι οι εξής :

- ✚ Ανοδική τάση της γεωργικής παραγωγής, η οποία ως επί το πλείστον θα κατορθωθεί διαμέσου της τεχνολογικής εξέλιξης
- ✚ Εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου με στόχο την αγροτική κοινότητα και κατά κύριο λόγο ανοδική τάση των εισροών των αγροτών
- ✚ Σταθερότητα των αγορών

---

³² Γ. Τσούρας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*, Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

³³ USDA, (2015), *How To Start A Cooperative*, United States Department of Agriculture Rural Development Business and Cooperative Programs Cooperative Information Report 7.

³⁴ Γ. Τσούρας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*, Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

✚ Εγγύηση της διαθεσιμότητας των τροφίμων

✚ Διασφάλιση λογικών τιμών για τους πελάτες³⁵

1.4 Πολιτικές και κίνητρα ΚΑΠ 2014-2020

Καθοριστική χρηματοδότηση για κάποιος που επιθυμεί να ασκήσει την αγροτική δράση προσφέρεται από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης που περιλαμβάνει όλα τα κατάλληλα μέσα τα οποία απαιτούνται με στόχο την προώθηση των καινούριων αγροτών, αλλά και σημαντικά και χρήσιμα μέσα εκσυγχρονισμού των υπαρχόντων. Η χρηματοοικονομική ενίσχυση η οποία τους προσφέρεται χρησιμεύει με στόχο τη βέλτιστη εφικτή μεγιστοποίηση των αγροτικών τους απαιτήσεων.³⁶

Ένα μεγάλο φάσμα διαφοροποιημένων πρακτικών, όπως είναι για παράδειγμα οι επιδοτήσεις είτε τα επιπλέον κονδύλια και ευεργετικά καινούρια μέτρα για τους καινούριους αγρότες, προσφέρουν ένα τόνο αισιοδοξίας και ανάσας σε μια περίοδο τεράστιας χρηματοοικονομικής ύφεσης. Από το ξεκίνημα της περιόδου του 2017 είχε ήδη τρέξει το πρόγραμμα αυτής της μορφής. Η ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης με την αναπτυξιακή ατζέντα την οποία προωθούσε, φιλοδοξούσε με το πέρας της περιόδου του 2020 ο αναμορφωμένος, εξωστρεφής αγροτικός κλάδος να έχει καταφέρει να παρουσιάσει αισθητή ανοδική τάση της ποσοστιαίας συνεισφοράς στο ΑΕΠ καθώς επίσης και στην ανάπτυξη επιπλέον θέσεων απασχόλησης.³⁷

---

³⁵ Κ. Ηλιόπουλος, (2004), *Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς: Βασικά χαρακτηριστικά και Προϋποθέσεις Ανάπτυξής τους*, Αγροτικός Συνεργατισμός, τεύχος 25.

³⁶ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

³⁷ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Αναπτυξιακά μέσα όπως είναι για παράδειγμα η αλλαγή των αρχικών αγαθών, πράσινες δραστηριότητες με στόχο την προστασία του γεωργικού περιβάλλοντος καθώς επίσης και οι αρδευτικοί μηχανισμοί περιέχονται στα μέσα σε τεράστιο ποσοστό, το οποίο φτάνει σχεδόν στο 90%. Το υπόλοιπο ποσοστό έχει άμεση σχέση με εκπαιδευτικές πρακτικές, πρακτικές τεχνογνωσίας και πρακτικές με στόχο την αποδοτικότερη αλληλεπίδραση και συνεργασία με το εργασιακό είτε το ανταγωνιστικό περιβάλλον.³⁸

Κάποια από τα μέσα λειτουργίας τα οποία ήταν να δημοσιευθούν εκείνη την περίοδο και σταδιακά να προκηρυχθούν ήταν τα σχέδια βελτίωσης, η χρηματοδότηση για νεοφυείς εταιρίες, η μεταποίηση αγροτικών αγαθών, η οργάνωση σε σχήματα παραγωγικής δράσης με πλήρη κάλυψη των λειτουργικών εκροών καθώς επίσης και η επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση των αγροτών.³⁹

Γενικότερα, τα 5 καθοριστικότερα μέτρα του συγκεκριμένου προγράμματος από την οπτική του προϋπολογισμού (συνολική δημόσια συνεισφορά) παρουσιάζονται παρακάτω και είναι τα εξής :

- ✚ Ποσό σχεδόν 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ διατίθεται για επενδύσεις σε υλικά δεδομένα του ενεργητικού
- ✚ Ποσό μεγαλύτερο από 1,1 δισεκατομμύρια ευρώ παρέχεται σε τοποθεσίες οι οποίες αντιμετωπίζουν φυσικά είτε άλλα εξειδικευμένα ελαττώματα
- ✚ Ποσό μεγαλύτερο από 800 εκατομμύρια προσφέρεται με στόχο τη βιολογική γεωργία
- ✚ Ποσό μεγαλύτερο από 472 εκατομμύρια ευρώ παρέχεται για γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα καθώς επίσης και μέτρα που αφορούν το κλίμα

---

³⁸ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

³⁹ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

🚧 Ποσό μεγαλύτερο από 438 εκατομμύρια ευρώ προσφέρεται με στόχο την ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και εταιριών⁴⁰

1.5 ΠΑΓΕΣΕΣ

Αποτελεί την Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών. Αποτελεί το βασικότερο όργανο καθοδήγησης, συντονισμού αλλά και εκπροσώπησης των συγκεκριμένων ενώσεων στη χώρα μας. Σκοπός του είναι η ενιαία έκφραση και στη συντονισμένη λειτουργία των ενώσεων, προκειμένου να υφίσταται ανοδική τάση της ανταγωνιστικότητάς τους.⁴¹

Η απαίτηση ύπαρξης ενός ενιαίου εθνικού οργάνου για τις ενώσεις αυτής της μορφής φάνηκε εδώ και αρκετά χρόνια και αφότου είχε ξεκινήσει να πυκνώνει το δίκτυο των συνεταιρισμών και των ενώσεών τους στη χώρα ύστερα από τη θέσπιση του νομοθετικού πλαισίου 602 που ισχύει στη χώρα μας από την περίοδο του 1915. Με το νομοθετικό πλαίσιο 1138 που ισχύει στην Ελλάδα από το 1938, αναπτύχθηκε η Εθνική Συνομοσπονδία Συνεταιρισμών Ελλάδας, όπου συγχωνεύθηκε η Πανελλήνια Συνομοσπονδία.⁴²

Με πρωτοβουλίες της αναπτύχθηκαν έως και την περίοδο του '67 κεντρικές ενώσεις, κοινοπραξίες είτε ακόμα και συνεταιριστικές επιχειρήσεις για τον καπνό, το ελαιόλαδο κλπ. Η εν λόγω συνομοσπονδία αποτελεί βασικό εκπρόσωπο των συνεταιριστικών εταιριών. Με τις παρεμβάσεις της θα πρέπει να υποστηρίζει τη συγκεκριμένη φιλοσοφία, να διασφαλίζει θετικό θεσμικό πλαίσιο ενώ παράλληλα

---

⁴⁰ [<http://ec.europa.eu/>]

⁴¹ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

⁴² Β. Τσούμας, (2005), *Οι συνεταιρισμοί: Οικοδομικοί - Αστικοί & Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

είναι σημαντικό να εκπροσωπεί από τη θέση της εργοδοσίας τις ενώσεις αυτής της μορφής στις διαπραγματεύσεις με τους υπαλλήλους.⁴³

Στο πλαίσιο των δράσεων της με στόχο την υποστήριξη των μελών της, η συγκεκριμένη συνομοσπονδία, μεταξύ άλλων, εκπονεί έρευνες, δράσεις και συνάπτει συμβάσεις έργου είτε παροχής υπηρεσιών, οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούν την αγροτική, τη συνεταιριστική, φορολογική αλλά και την αναπτυξιακή νομοθεσία η οποία ενδιαφέρει τους αγρότες και τις οργανώσεις τους.⁴⁴

Στις αρμοδιότητές της περιέχεται, επίσης, η διαπραγμάτευση και η σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας που έχει άμεση σχέση με το ανθρώπινο δυναμικό των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων της εκάστοτε βαθμίδας. Παράλληλα, έχει την ευχέρεια συντονισμού των κυριότερων πρακτικών των συγκεκριμένων οργανώσεων και ενισχύει το έργο τους, προσφέροντας επιστημονική αλλά και τεχνική υποστήριξη, συμβουλές και υπηρεσίες με στόχο την οργάνωση και την ανάπτυξή τους.

Τα τελευταία έτη, έχει σημαντικά ελαττωθεί η επίδραση των στελεχών αυτών των ενώσεων στα κόμματα. Αυτό αποτελεί φυσική επίπτωση της ελαττωμένης συμμετοχής των αγροτικών εισροών στο εθνικό εισόδημα και της αισθητής ελάττωσης του αγροτικού πληθυσμού. Στη σύγχρονη εποχή είναι απαραίτητη να περιοριστεί αισθητά η συστηματική αναφορά στην ιστορία του συνεταιριστικού κινήματος. Γενικότερα, σε ένα κράτος όπως το δικό μας, οι εταιρίες αυτής της μορφής αποτελούν το κατάλληλο πεδίο εφαρμογής εταιρικής διακυβέρνησης. Το συγκεκριμένο γεγονός σε συνδυασμό με την απουσία αξιόπιστου ιδιωτικού κλάδου αναπτύσσει μεγάλες ικανότητες εξέλιξης.⁴⁵

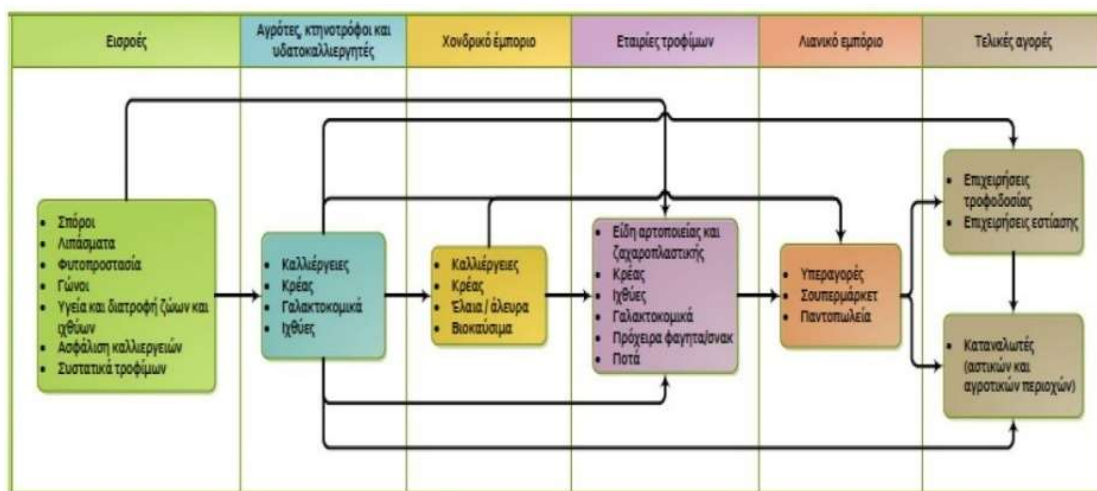
⁴³ Χ. Παπαδοπούλου, Π. Σεργάκη, (2012), *Στρατηγικές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Θεσ/νίκη, 23-24 Νοεμβρίου.

⁴⁴ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

⁴⁵ Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

1.6 Αγροδιατροφή

Καλείται το σύνολο της διατροφικής αλυσίδας το οποίο αρχίζει από το χωράφι και καταλήγει στο ράφι. Η διαχείριση αυτής της αλυσίδας είναι ένα από τα κυριότερα ζητήματα που από ανάγκη επικαλύπτονται ελαφρά με τα ζητήματα τα οποία αφορούν τη βιωσιμότητα, την πρωτογενή παραγωγική δράση, την επεξεργασία τροφίμων, τη συσκευασία, την ποιότητα και σε μικρότερο επίπεδο, με τα ζητήματα των τροφίμων και του πελάτη.⁴⁶

Εικόνα 1.3 : Αλυσίδα αξίας αγροδιατροφής⁴⁷

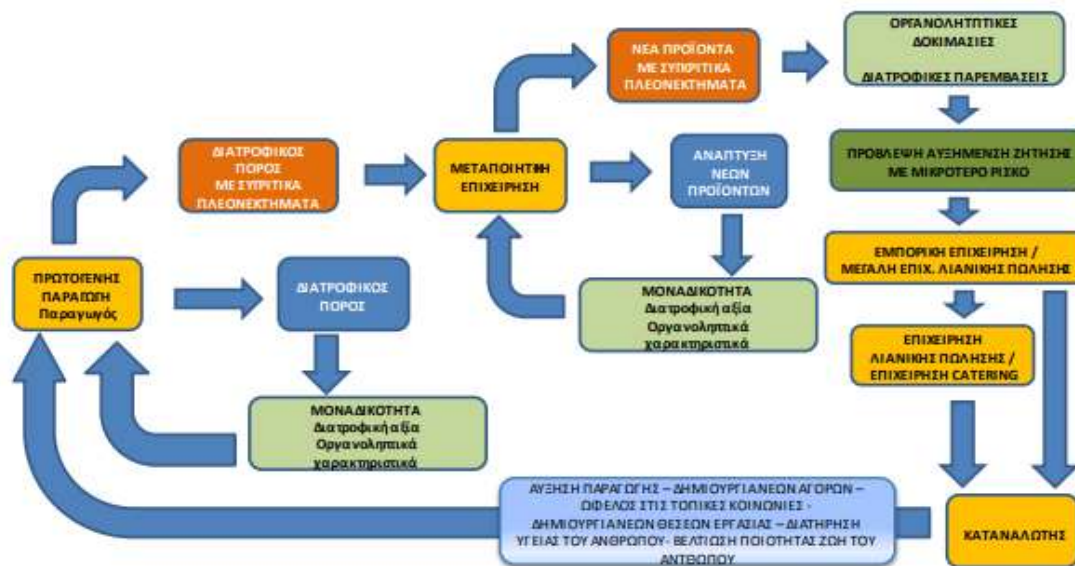
Ο εκάστοτε ολοκληρωμένος θεματικός χώρος βρίσκει πιθανώς επιμέρους ζητήματα και υπό-προκλήσεις ιδιαίτερα εκτεινόμενες σε διαφοροποιημένα ζητήματα σε μια ευρύτερη διάρθρωση της έρευνας, της καινοτόμας πρακτικής καθώς επίσης και της εξέλιξης. Η διανομή τροφίμων αποτελεί καθοριστικό κομμάτι του συνόλου αυτής

⁴⁶ M. Bourlakis, G. Maglaras, C. Fotopoulos, (2012), *Creating a "best value support chain"?*, Empirical evidence from the Greek food chain, *The International Journal of Logistics Management*, 23(3), pp. 360-382.

⁴⁷ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

της αλυσίδας και ταιριάζει σε μεγάλο βαθμό με την έξυπνη, πράσινη αλλά και ολοκληρωμένη θεματική ενότητα των μεταφορών.⁴⁸

Εικόνα 1.4 : Μοντέλο ανάπτυξης της αγροδιατροφής⁴⁹

Γενικότερα, μια σημαντική λύση σε όλα όσα αναφέρθηκαν στις προηγούμενες ενότητες είναι και η εστίαση στην αγροδιατροφή, η οποία βρίσκεται εδώ και αρκετά χρόνια στο επίκεντρο του ΕΣΠΑ 2014-2020. Το συγκεκριμένο σύγχρονο παραγωγικό μοντέλο έχει σαν κυριότερο σκοπό την παραγωγή ανταγωνιστικών αγαθών εστιάζοντας στην καινοτομία, την ποιότητα καθώς επίσης και τον εξωστρεφή προσανατολισμό της παραγωγικής δράσης, που είναι εφικτό να προσδώσουν υψηλότερη προστιθέμενη αξία, παίζοντας καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ευημερία και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής διαμέσου της ανάπτυξης και της ανοδικής τάσης της απασχόλησης. Ο εγχώριος κλάδος της αγροδιατροφής εμφανίζει ένα μεγάλο σύνολο εξειδικευμένων χρηματοοικονομικών,

⁴⁸ D. Skalkos, (2012), *Novel Innovation Management Process: For applications in fields such as Food Innovation*, The International Journal of Innovation Science, 4(4), pp. 245-258.

⁴⁹ Πανεπιστήμιο Αιγαίου, (2015), *Πρόταση ανάπτυξης προϊόντων τροφίμων (μια θεωρία και πρακτική εφαρμογή)*, Τμήμα Επιστήμης Τροφίμων & Διατροφής, Λήμνος.

περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και κοινωνικών γνωρισμάτων, η αποδοτική αξιοποίηση των οποίων έχει την ευχέρεια να τον μετατρέψει σε έναν από τους πιο ισχυρούς αλλά και εξωστρεφείς τομείς της οικονομίας της χώρας μας.⁵⁰

Εικόνα 1.5 : Συμμετοχή της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του πρωτογενή τομέα στο σύνολο της οικονομίας⁵¹

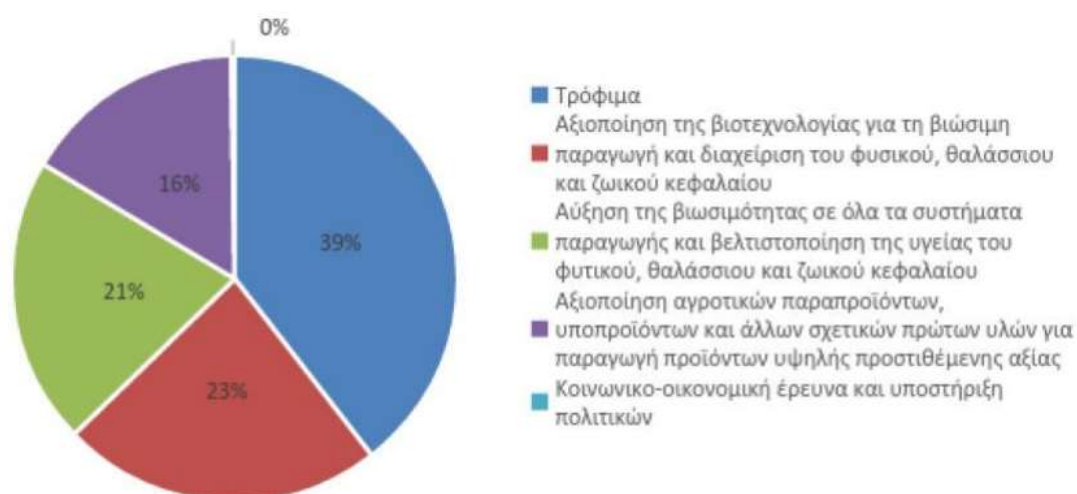
Η αποτελεσματικότητα των πόρων περιέχοντας και τις βασικές ύλες δεν είναι εφικτό να αγνοηθεί στην περίπτωση στην οποία κάποιος αναγνωρίζει τον τελικό σκοπό ο οποίος δεν είναι άλλος από τη μετατροπή της αλυσίδας από αλυσίδα διαχείρισης σε αλυσίδα αξίας. Ο εν λόγω κλάδος περιέχεται από 3 διαφορετικούς τομείς που είναι η φυτική και ζωική παραγωγή που αποτελεί το πιο μεγάλο κομμάτι του αγροτικού κλάδου και αναλογεί σε ποσοστό 86% και στο 95% της απασχόλησης του συγκεκριμένου κλάδου, στη δασοκομία και στην υλοτομία που είναι περιορισμένης χρηματοοικονομικής σημασίας (αφού αφορά μονάχα το 0,8%) και

⁵⁰ M. Bourlakis, G. Maglaras, C. Fotopoulos, (2012), *Creating a "best value support chain"?*, Empirical evidence from the Greek food chain, *The International Journal of Logistics Management*, 23(3), pp. 360-382.

⁵¹ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

στην αλιεία και στην υδατοκαλλιέργεια που αποτελούν τους πλέον εξαγωγικούς κλάδους της σύγχρονης οικονομικής δράσης.⁵²

Σε ό,τι έχει να κάνει με τις κυριότερες προτεραιότητες για έρευνα και καινοτομία είναι σημαντικό να τονιστεί πως αυτοί οι τομείς εστιάζουν ως επί το πλείστον στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης των αγροτικών αγαθών, των τροφίμων της χώρας μας στις διεθνείς αγορές, στην αειφόρο ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγικής δράσης και μεταποίησης καθώς επίσης και στη βελτίωση της κατανόησης της σχέσης μεταξύ της διατροφής, της υγείας, της ευεξίας καθώς επίσης και των κυριότερων επιπτώσεων για τα γεωργικά αγαθά διατροφής και τα τρόφιμα.⁵³

Εικόνα 1.6 : Κατανομή δαπάνης εταιριών σε έργα που έχουν σχέση με την αγροδιατροφή⁵⁴

⁵² D. Skalkos, (2012), *Novel Innovation Management Process: For applications in fields such as Food Innovation*, The International Journal of Innovation Science, 4(4), pp. 245-258.

⁵³ M. Bourlakis, G. Maglaras, C. Fotopoulos, (2012), *Creating a "best value support chain"?*, Empirical evidence from the Greek food chain, The International Journal of Logistics Management, 23(3), pp. 360-382.

⁵⁴ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

1.7 Συνεταιριστικό μοντέλο επιχειρηματικότητας

Τα κυριότερα στοιχεία αυτού του μοντέλου εμφανίζονται συνοπτικά διαμέσου των 4 γνωρισμάτων τα οποία εντοπίζονται στο συνεταιριστικό κίνημα. Σημείο αναφοράς για το σημερινό κίνημα των ενώσεων αυτής της μορφής είναι η ανάπτυξη του συνεταιρισμού. Η σημασία των συνεταιρισμών στους περισσότερους κλάδους της σύγχρονης οικονομίας, τεκμηριώνεται από την ευρύτατη διάδοση αλλά και αποδοχή τους.⁵⁵

Για παράδειγμα, οι ενώσεις παρείχαν απασχόληση σε περισσότερους από 100 εκατομμύρια ανθρώπους. Την περίοδο του 2012, σε μια έρευνα που έγινε εντοπίστηκαν οι 300 πιο μεγάλοι συνεταιρισμοί σε παγκόσμιο επίπεδο σε 25 κράτη. Οι ενώσεις αυτής της μορφής είχαν ετήσιο κύκλο εργασιών που ξεπερνούσε τα 1,6 δισεκατομμύρια δολάρια. Το συγκεκριμένο ποσό ισοδυναμούσε με την 9η πιο μεγάλη οικονομία σε διεθνές επίπεδο. Ακόμα, στα πιο πολλά κράτη της ΕΕ οι αγροτικές ενώσεις, διαχειρίζονται το πιο μεγάλο τμήμα της γεωργικής παραγωγικής δράσης και αποτελούν τους βασικότερους φορείς υποστήριξης και ανάπτυξης των γεωργικών εισροών.⁵⁶

Σε ό,τι έχει να κάνει με το γεγονός της διαφορετικότητας των συγκεκριμένων ενώσεων, είναι σημαντικό να τονιστεί πως η τριπλή ιδιότητα των μελών (χρήστες, ιδιοκτήτες και επιβλέποντες) έχει οδηγήσει στην οριοθέτηση διαφοροποιημένων αρχών διοίκησης και δράσεις αυτών των ενώσεων. Βασικότερος σκοπός των δράσεων αυτής της μορφής είναι η βελτίωση της χρηματοοικονομικής αλλά και κοινωνικής θέσης των μελών της ένωσης.⁵⁷

---

⁵⁵ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

⁵⁶ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

⁵⁷ Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

Εικόνα 1.7 : Συνεταιριστικές αρχές⁵⁸

Από την άλλη πλευρά, οι ιδιωτικές εταιρίες δρουν προς όφελος των μετόχων της εκάστοτε εταιρίας. Με λίγα λόγια, οι ιδιωτικές εταιρίες ενεργούν με κυριότερο στόχο τη βελτιστοποίηση των ωφελειών για τα μέλη τους. Αυτό κάνει τους σκοπούς δράσης μιας τέτοιας ένωσης ακόμη πιο σύνθετους, καθώς από τη μια πλευρά είναι σημαντικό να βελτιστοποιεί τα οφέλη για τα μέλη του και επομένως την κοινωνία στην οποία δρουν και υφίστανται και από την άλλη είναι ζωτικής σημασίας να έχει την ευχέρεια να δράσει με βιώσιμες μεθόδους σαν εταιρία ή οργανισμός.⁵⁹

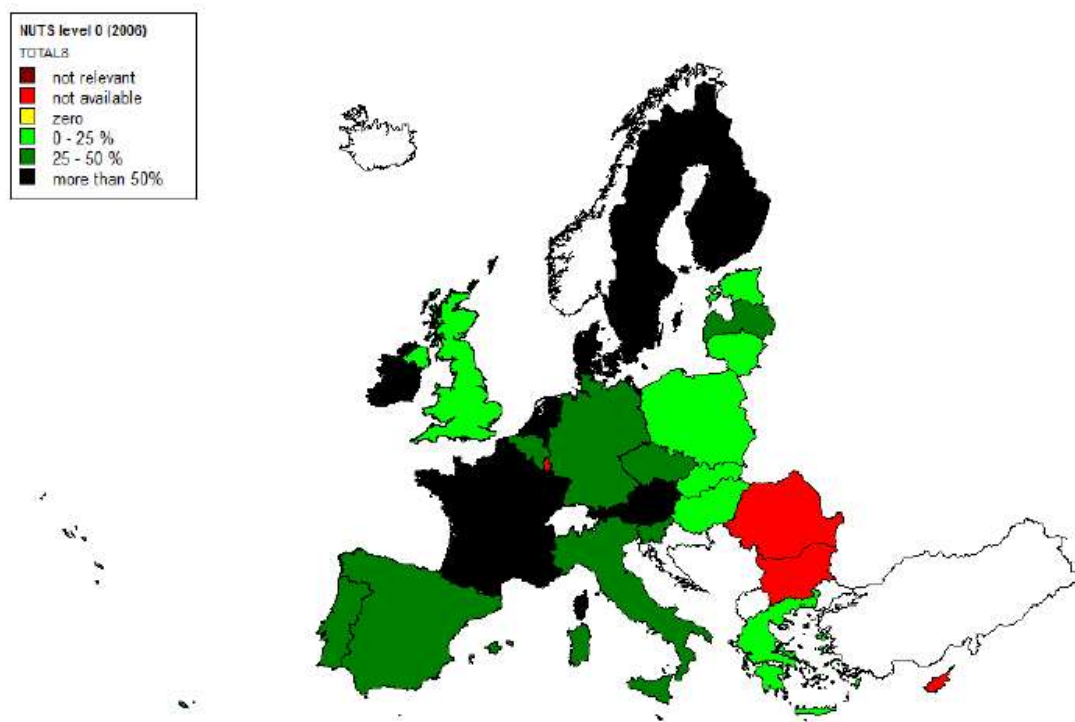
1.8 Ελληνική πραγματικότητα

Στη χώρα μας αναφέρονται βασικά παραδείγματα διαφοροποιημένων συμφωνιών συνεργασίας από τα αρχαία χρόνια. Κατά την περίοδο του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, παρόλα αυτά, η συνεργασία υιοθέτησε πιο επίσημες οργανωτικές δομές. Είναι

⁵⁸ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

⁵⁹ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

σημαντικό το γεγονός πως οι ενώσεις αυτής της μορφής σε άλλους κλάδους (όπως για παράδειγμα οι ενώσεις εφοδιασμού για τα φαρμακεία κλπ) είναι εξαιρετικά επιτυχημένοι, ενώ δυστυχώς οι αγροτικές ενώσεις έχουν περισσότερο πολιτικά γνωρίσματα και μεγάλες αντιπαραθέσεις παρά επιχειρηματικές στοχεύσεις.⁶⁰

Εικόνα 1.8 : Συνεταιριστικός δείκτης στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ⁶¹

Η χώρα μας είναι πιθανόν η μοναδική χώρα μέλος της οποίας η πολιτική σύνδεση των μελών του διοικητικού συμβουλίου της εν λόγω ένωσης είναι κάποιες φορές επίσημη. Η χώρα μας έχει, ακόμα, ένα μοναδικό είδος αποκλειστικότητας

⁶⁰ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

⁶¹ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

υποχρεωτικών συνεταιρισμών σε 5 περιπτώσεις μια εκ των οποίων κατέχει περίπου μονοπωλιακή θέση στην αγορά των αγαθών της μαστίχας Χίου.⁶²

Τα φρούτα αλλά και τα λαχανικά, το κρασί και το ελαιόλαδο είναι οι καθοριστικότεροι κλάδοι, παρά το γεγονός πως η πιο μεγάλη ένωση είναι μια ένωση πουλερικών η οποία έχει μερίδιο αγοράς το οποίο ανέρχεται στο 30%. Αρκετές ενώσεις είναι αρκετά πιο μικρές. Σε συγκεκριμένους πρώην δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς, ακόμη και μερικούς με ιδιαίτερα μεγάλο όγκο αγαθών των εταιριών, ο επαγγελματίας διευθυντής είναι απλώς ένας βοηθός του προέδρου ο οποίος δρα μονάχα κατ' όνομα σαν διευθυντής.⁶³

Από την πλευρά των τακτικών οι οποίες εφαρμόζονται, οι αγροτικές ενώσεις είναι ιδιαίτερα αμυντικοί οργανισμοί (κυρίως σε ό,τι έχει να κάνει με τις πολιτικές και τις δομές ενώσεων σε πολλά από τα κράτη της Μεσογείου). Μια καθοριστική αλλαγή είναι το καινούριο νομοθετικό πλαίσιο για τις συγκεκριμένες ενώσεις που καθιστά αναγκαστική τη μετατροπή όλων των ενώσεων αυτής της μορφής είτε σε πρωτοβάθμιους είτε σε ιδιωτικούς ελεγχόμενους από αγρότες.⁶⁴

Από την περίοδο του 2016 υφίσταται το καινούριο νομοθετικό πλαίσιο 4384 που αφορά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Το νομοθετικό αυτό πλαίσιο ενεργεί να εξορθολογήσει το τοπίο των ενώσεων αυτής της μορφής, αφού από τους σχεδόν 6,5 χιλιάδες εγγεγραμμένους δρουν σχεδόν οι 927. Με το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο και τις διατάξεις του ικανοποιούνται αρκετά από τα αιτήματα των αγροτών.⁶⁵

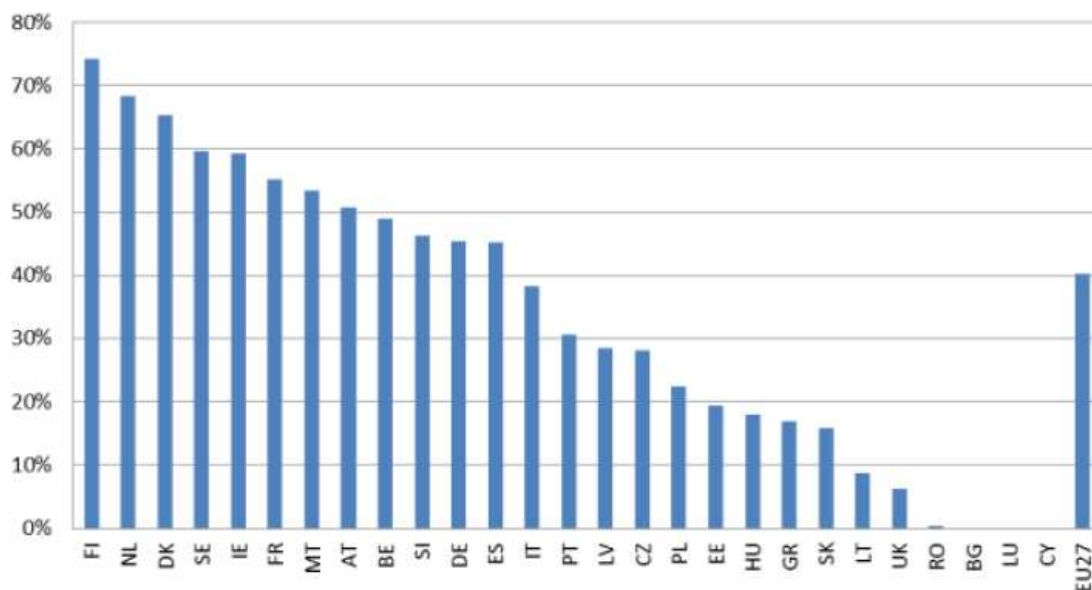
---

⁶² Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

⁶³ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

⁶⁴ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα.

⁶⁵ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Εικόνα 1.9 : Μερίδιο αγοράς των συνεταιρισμών στις χώρες μέλη της ΕΕ⁶⁶

Βάσει με το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο, σαν αγροτικού συνεταιρισμοί λογίζονται και οι αλιευτικοί, οι κτηνοτροφικοί, οι μελισσοκομικοί κλπ. παρόλα αυτά, οι δασικοί συνεταιρισμοί και οι ενώσεις τους δεν περιέχονται σε αυτές τις διατάξεις. Παρά το γεγονός αυτό, όμως, η κυριότερη τροποποίηση έχει άμεση σχέση με την αισθητή ελάττωση του ελάχιστου συνόλου για τη σύσταση μιας τέτοιας ένωσης από 30 σε 20 μέλη. Ταυτόχρονα, το μικρότερο σύνολο με στόχο τη σύσταση αλιευτικού συνεταιρισμού ελαττώθηκε από 15 σε 10 μέλη, ενώ αντίθετα το σύνολο για τη σύσταση γυναικείας ένωσης παρουσίασε ανοδική τάση από 3 σε 5 μέλη.⁶⁷

⁶⁶ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

⁶⁷ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν. 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

ΚΕΝΤΡΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ

ΑΓΡΟΤΩΝ (ΚΕΑ)

2.1 Τι είναι τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Αγροτών

Στη σημερινή εποχή δεν υφίστανται οι αγροτικές ανώσεις καθώς πλέον υπάρχουν τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Αγροτών (ΚΕΑ). Η GAIA Επιχειρείν αποτελεί το αποτέλεσμα πολλών προσπαθειών που γίνονται εδώ και αρκετά χρόνια με στόχο την ανάπτυξη μιας ευρύτερης συμμαχίας στρατηγικών δομών οι οποίες δρουν στον Ελληνικό Αγροτικό κλάδο. Η ανάδειξη του πρωτογενούς κλάδου σαν την βασικότερη επιλογή ανάκαμψης της οικονομίας της χώρας μας, δεν είναι εφικτό παρά να προέλθει μέσα από καθορισμένους συντονισμούς και κατάλληλα οργανωμένες παρεμβάσεις.⁶⁸

Έχοντας αναπτύξει ένα πολυμετοχικό και αρραγές σχηματισμό, διαμορφώνει το πολιτικό σχέδιο ανασυγκρότησης της αγροτικής οικονομίας, με κυριότερο στόχο να καταφέρει να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα και η εξωστρέφεια του συγκεκριμένου τομέα. Η σύμπραξη του παραγωγικού τομέα, που μετοχικά εκπροσωπείται από 71 ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών και συνεταιριστικών οργανώσεων/επιχειρήσεων, με τον τεχνολογικό και οικονομικό κλάδο, αναπτύσσει

---

⁶⁸ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα.

τις κατάλληλες συνθήκες με στόχο την απαιτούμενη εστίαση η οποία χρειάζεται να ληφθεί από την αγροτική πραγματικότητα της χώρας μας.⁶⁹

Με αυτόν τον τρόπο, οι αγρότες της χώρας μας αποκτούν πλέον ένα σημαντικό βήμα στην ανασυγκρότηση του αγροτικού περιβάλλοντος. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις, παράλληλα, γνωρίζουν και αποτυπώνουν τις απαιτήσεις του εκάστοτε παραγωγού, εναρμονίζοντας τις στους κυριότερους σκοπούς και τις ικανότητες της εθνικής και διεθνούς αγοράς.⁷⁰

Η Τράπεζα Πειραιώς, σαν τον μοναδικό τραπεζικό οργανισμό με ισχυρή αγροτική δράση και κύρια μέτοχος της GAIA Επιχειρείν, αποτελεί τον χρηματοοικονομικό αρωγό της εν λόγω παραγωγικής αλλά και αναπτυξιακής δράσης ενώ η NeuroPublic, σαν καινοτόμο και συνεχώς αναπτυσσόμενη επιχείρηση πληροφορικής αναπτύσσει τις κατάλληλες συνθήκες με στόχο την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών και επιστημονικών πρακτικών στο συγκεκριμένο κλάδο.⁷¹

Η συγκεκριμένη εταιρία έχει την ευχέρεια οριοθέτησης μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης με στόχο την ανάδειξη του πρωτογενούς κλάδου σαν τον κυριότερο άξονα ανάκαμψης της εθνικής οικονομίας. Προσφέρει ένα μεγάλο σύνολο υπηρεσιών οι οποίες καλύπτουν, τόσο τις απαιτήσεις εναρμονισμού του αγρότη στις εθνικές και κοινοτικές οδηγίες, όσο και τις ανάγκες και επιθυμίες για ποιοτικότερη και ποσοτικότερη βελτίωση του παραγωγικού αποτελέσματος. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες εκτός από την τεχνολογική αλλά και την επιστημονική τους αρτιότητα, έχουν σαν βασικό τους γνώρισμα το χαμηλότερο κόστος καθώς επίσης και την ανοδική τάση της προσβασιμότητας.⁷²

---

⁶⁹ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διαίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

⁷⁰ Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

⁷¹ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

⁷² Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

Βασικό δεδομένο όλων αυτών αποτελεί η διαδικτυακή πλατφόρμα ηλεκτρονικών αγροτικών υπηρεσιών. Η συγκεκριμένη εταιρία παίζει καθοριστικό ρόλο σε ό,τι έχει να κάνει με τη διευκόλυνση της πολυσχιδής και πολύ-επίπεδης συμμετοχής ερευνητών, συμβούλων καθώς επίσης και άλλων παραμέτρων σε ό,τι αφορά την οριοθέτηση και την ανάπτυξη των προσφερόμενων υπηρεσιών, προσφέροντας με αυτόν τον τρόπο την ευρύτερη εφικτή διάσταση στην επιδιωκόμενη αγροτική προσέγγιση.⁷³

Η κατάρτιση, η πιστοποίηση καθώς επίσης και η συνεργατικότητα των παραγωγών, λαμβάνουν σάρκα και οστά από την κατηγορία υπηρεσιών αυτής της μορφής. Στην εν λόγω κατηγορία υπηρεσιών εκτός από την πλέον ολοκληρωμένη Ελληνική αγροτική εγκυκλοπαίδεια ο εκάστοτε παραγωγός έχει τη δυνατότητα να καταρτιστεί αλλά και να πιστοποιηθεί σε ζητήματα αγροτικού ενδιαφέροντος. Η επικοινωνιακή πλατφόρμα αυτής της εταιρίας επιτρέπει τη δικτύωση και την ανταλλαγή ιδεών και συμβουλών για αγροτικά ζητήματα, αφήνει την επαφή με παραγωγούς, γεωπόνους καθώς επίσης και άλλα εκπαιδευτικούς είτε ερευνητικούς οργανισμούς του εν λόγω τομέα.⁷⁴

Καθοριστικό ρόλο σε όλα αυτά διαδραματίζει και ο χρηματοοικονομικός αλλά και ο λογιστικός έλεγχος των αγροτικών εκμεταλλεύσεων που καλύπτεται πλήρως από τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Αυτές οι υπηρεσίες περιέχουν επιχειρηματικά πλάνα, διερεύνηση βιωσιμότητας, χρηματοοικονομική ανάλυση, ταμειακό σχεδιασμό, διαχείριση επιχειρηματικών πόρων κλπ. Οι υπηρεσίες αυτής της μορφής προσφέρουν στον εκάστοτε αγρότη τα κατάλληλα μέσα με στόχο να σχεδιάζει την χρηματοοικονομική αποδοτικότητα της παραγωγικής του δράσης.⁷⁵

Επίσης, μέσω των υπηρεσιών ηλεκτρονικού εμπορίου και των υπηρεσιών επιδοτήσεων, προσφέρεται η ευχέρεια στον παραγωγό να προωθήσει τα αγαθά του

---

⁷³ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα.

⁷⁴ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

⁷⁵ Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

και να λάβει τη βέλτιστη εφικτή επιδότηση. Υπηρεσίες όπως είναι για παράδειγμα το καλάθι τοπικών αγροτικών αγαθών, συμβολιακή γεωργία, δημοπρατήριο αγροτικών αγαθών, πιστοποίηση παραγωγικής δράσης, καλύτερα σενάρια επιδότησης και αναπτυξιακών μέτρων, αναπτύσσουν μια εικόνα στον παραγωγό της χώρας μας για εναλλακτικά κανάλια προσόδων.⁷⁶

Η πρόσβαση στις παραπάνω υπηρεσίες είναι ο βασικότερος πυλώνας της όλης προσπάθειας αυτής της μορφής. Αυτός ήταν και ο βασικότερος λόγος, που εκτός από τη διαδικτυακή πρόσβαση, αναπτύχθηκαν και τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Αγροτών που αφορά ένα ευρύ δίκτυο πιστοποιημένων υπηρεσιών ποιοτικής προσφοράς. Γενικότερα, τα κέντρα αυτής της μορφής αποτελούν το Πανελλαδικό δίκτυο της GAIΑ Επιχειρείν με βασικότερο στόχο την προώθηση αλλά και την παροχή υπηρεσιών της στο σύνολο του αγροτικού τομέα.⁷⁷

2.2 Τμήματα ΚΕΑ

Στην έδρα του Γενικού Αγροτικού Συνεταιρισμού αναπτύχθηκε και δρα πλέον το παραπάνω κέντρο που έχει πιστοποιηθεί με ISO 9001:2008 και 27001: 2005 προσφέροντας υπηρεσίες με στόχο την κατάλληλη πληροφόρηση αλλά και την εξυπηρέτηση των αγροτών οι οποίοι δρουν σε καθορισμένα τμήματα όπως είναι για παράδειγμα το τμήμα επιδοτήσεων, το τμήμα επιστροφής ΦΠΑ, το τμήμα Λογιστικής Εξυπηρέτησης αγροτών καθώς επίσης και το τμήμα μελετών για ένταξη αγροτών σε επενδυτικά προγράμματα.⁷⁸

Σε ό,τι έχει να κάνει με το 1^ο τμήμα, δηλαδή των επιδοτήσεων, είναι σημαντικό να τονιστεί πως ο συνεταιρισμός πληροφορεί και συντάσσει όλες τις αιτήσεις του νομού άμεσα και δίχως σφάλματα, έτσι ώστε όλοι οι δικαιούχοι να

---

⁷⁶ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

⁷⁷ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

⁷⁸ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα.

λαμβάνουν άμεσα τις δικαιούμενες επιδοτήσεις. Η επιτυχία του συγκεκριμένου τμήματος ως επί το πλείστον εστιάζει στην κατάλληλη στελέχωση από ανθρώπινο δυναμικό που έχει μακροχρόνια πείρα στο συγκεκριμένο αντικείμενο.⁷⁹

Στο τμήμα αυτό συγκεντρώνονται και καταχωρούνται οι αιτήσεις ΟΣΔΕ, δηλώσεις καλλιέργειας και εκτροφής ζώων σύμφωνα με τις οποίες λαμβάνουν οι δικαιούχοι παραγωγοί τις επιδοτήσεις τους τόσο για την ενιαία ενίσχυση όσο και για την εξισωτική αποζημίωση καθώς επίσης και άλλα εξίσου σημαντικά προγράμματα ενισχύσεων αυτής της μορφής διαμέσου της ΚΑΠ.

Σε ό,τι έχει να κάνει με το τμήμα επιστροφής ΦΠΑ, είναι σημαντικό να τονιστεί πως όπως προβλέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο, οι αγρότες του ειδικού καθεστώτος δικαιούνται επιστροφή ΦΠΑ για τα αγροτικά αγαθά που πωλούν αλλά και τις παροχές αγροτικών υπηρεσιών βάσει με τους ισχύοντες κάθε φορά κατ' αποκοπή συντελεστές. Στο τμήμα αυτής της μορφής συγκεντρώνονται τα τιμολόγια από τους παραγωγούς, παρακολουθούνται και μετέπειτα καταχωρούνται και αφού εκτυπωθούν οι αιτήσεις υποβάλλονται στην αρμόδια ΔΟΥ με στόχο την απαιτούμενη έγκριση του ποσού που διαβιβάζεται διαμέσου του συνεταιρισμού στους τραπεζικούς λογαριασμούς των εκάστοτε δικαιούχων παραγωγών.⁸⁰

Ένα εξίσου σημαντικό τμήμα αυτού του είδους είναι το τμήμα λογιστικής εξυπηρέτησης αγροτών. Με δεδομένες τις συνεχόμενες μεταβολές στο φορολογικό νομοθετικό πλαίσιο και την αναγκαστική ένταξη των αγροτών στο κανονικό καθεστώς ΦΠΑ κάτω από τα κριτήρια του τζίρου και των εισπράξεων ενιαίας ενίσχυσης ο Γενικός Αγροτικός Συνεταιρισμός, ανέπτυξε το συγκεκριμένο τμήμα.⁸¹

Το τμήμα αυτής της μορφής ενημερώνει τα βιβλία των αγροτών, υποβάλλει τις δηλώσεις ΦΠΑ, ΦΜΥ και φορολογικές δηλώσεις και γενικότερα καλύπτει τους

---

⁷⁹ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

⁸⁰ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

⁸¹ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

αγρότες στο ευρύτερο σύνολο των φορολογικών τους υποχρεώσεων. Ταυτόχρονα, εγκαινιάζοντας μια καινούρια τακτική επικοινωνίας με όλους τους αγρότες τους πληροφορεί με αποστολή μηνυμάτων σε κινητά τηλέφωνα για κάθε πιθανή μεταβολή στο φορολογικό νομοθετικό πλαίσιο.⁸²

Το τελευταίο τμήμα των συγκεκριμένων κέντρων αφορά το τμήμα μελετών για ένταξη αγροτών σε διάφορα επενδυτικά προγράμματα. Ο Γενικός Αγροτικός Συνεταιρισμός με στόχο να κατορθώσει να καλύψει τις απαιτήσεις των αγροτών για υποβολή επενδυτικών σχεδίων ανέπτυξε το συγκεκριμένο τμήμα. Στόχος του εν λόγω τμήματος είναι η σωστή ενημέρωση του εκάστοτε ενδιαφερόμενου που θέλει να ενταχθεί σε κάποιο αναπτυξιακό πρόγραμμα και ταυτόχρονα η σύνταξη και υποβολή του φακέλου υποψηφιότητας.⁸³

Το τμήμα αυτό δρα σχεδόν σε όλα τα αναπτυξιακά προγράμματα εστιάζοντας κατά κύριο λόγο στην υποστήριξη των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Μερικά από τα σημαντικότερα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί για αυτές τις περιπτώσεις είναι τα σχέδια βελτίωσης, η εγκατάσταση καινούριων αγροτών καθώς επίσης και η γεωργο-περιβαλλοντική ενίσχυση (βιολογική κτηνοτροφία και γεωργία) διαμέσου του αναπτυξιακού νομοθετικού πλαισίου.⁸⁴

2.3 Σχέδιο ΚΕΑ

Η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους σύγχρονους αγρότες, η υποστήριξη της αγροτικής οικονομίας καθώς επίσης και η ανάδειξη του πλούτου της εθνικής μας γης αποτελούν τις βασικότερες αιτίες της ανάπτυξης και εν τέλει της δράσης των ΚΕΑ. Για τα συγκεκριμένα κέντρα από την πρώτη ημέρα που δημιουργήθηκαν,

---

⁸² Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

⁸³ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

⁸⁴ Πανεπιστήμιο Αιγαίου, (2015), *Πρόταση ανάπτυξης προϊόντων τροφίμων (μια θεωρία και πρακτική εφαρμογή)*, Τμήμα Επιστήμης Τροφίμων & Διατροφής, Λήμνος.

αποτελέσει αυτονόητη δέσμευση και υποχρέωση η χωροταξική της δράση στην ύπαιθρο της χώρας μας.⁸⁵

Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που προγραμματίστηκε και αποφασίστηκε η ίδρυση και η δράση ενός εκτεταμένου πανελλαδικού δικτύου από πιστοποιημένα κέντρα αυτής της μορφής που βρίσκονται δίπλα στους αγρότες της χώρας μας και τους προσφέρουν την ευχέρεια της εύκολης πρόσβασης στις υπηρεσίες της, δίχως να υφίσταται καμία απολύτως εξάρτηση από το πόσο απομακρυσμένη είναι η έδρα της εκάστοτε αγροτικής εκμετάλλευσης.⁸⁶

Σκοπός των εν λόγω κέντρων είναι να αποτελέσουν τα κέντρα προσωπικής επαφής και προσωποποιημένης εξυπηρέτησης για τους αγρότες της χώρας μας καθώς επίσης και να προσφέρουν προστιθέμενη αξία στις υπηρεσίες αυτής της μορφής, που αξιοποιούν μεν τις πιο σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών αλλά έχουν ανάγκη και από το διαχρονικά ανεκτίμητο δεδομένο της προσωπικής επαφής με στόχο να ολοκληρώσουν την παροχή υψηλότερης ποιότητας αγροτικών υπηρεσιών.⁸⁷

Σημαντικός, επομένως, με στόχο την επιτυχία της συγκεκριμένης προσπάθειας είναι ο ρόλος των εν λόγω κέντρων, τα οποία ως επί το πλείστον δρουν σαν τοπικοί αντιπρόσωποι. Τα κέντρα αυτής της μορφής δρουν και συμμορφώνονται εντελώς με την κεντρικά οριοθετημένη επιχειρησιακή πολιτική, παράλα αυτά σέβονται και θα πρέπει να αναδεικνύουν τα τοπικά γνωρίσματα, εστιάζοντας πάντα στη βέλτιστη εφικτή εξυπηρέτηση των αγροτών της εκάστοτε τοποθεσίας.⁸⁸

Τα συγκεκριμένα κέντρα κατά κύριο λόγο προσφέρουν πλήρως τυποποιημένες ψηφιακές αγροτικές υπηρεσίες με κοινή ποιότητα υπηρεσίας αλλά και

---

⁸⁵ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

⁸⁶ Ζ. Βουρουτζής, (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

⁸⁷ Ε.Λ. Κοτσίρης, Ε.Λ. Κοτσίρη, (2018), *Greek Law On Partnerships and Corporations*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

⁸⁸ USDA, (2015), *How To Start A Cooperative*, United States Department of Agriculture Rural Development Business and Cooperative Programs Cooperative Information Report 7.

διαφανή οριζόντια κοστολόγηση απόλυτα συμβατή με τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας μας. Επιπλέον, το σύνολο των δράσεων αυτής της μορφής πραγματοποιούνται σύμφωνα με πιστοποιημένα συστήματα διαχείρισης ποιότητας και διαχείρισης ασφάλειας πληροφοριών.⁸⁹

Αποτελούν καινοτόμο δίκτυο προσφοράς υπηρεσιών, τόσο σε ό,τι έχει να κάνει με τον τύπο όσο και σε ό,τι έχει να κάνει με το εύρος πιστοποίησης στον αγροτικό κλάδο της χώρας μας. Ο σεβασμός του εκάστοτε αγρότη, η υποστήριξη της τοπικής αγροτικής δράσης αλλά και η ανάδειξη της εξωστρέφειας της αποτελούν για τα εν λόγω κέντρα αυτονόητες αρχές. Τα κέντρα αυτής της μορφής έχει σαν κυριότερο σκοπό την αναγνώριση των απαιτήσεων όλων των αγροτών οι οποίοι απευθύνονται σε αυτά καθώς επίσης και την προσφορά υπηρεσιών με τη βέλτιστη εφικτή ποιότητα.⁹⁰

Τα κέντρα αυτής της μορφής άρχισαν τη δράση τους στη καινούρια ψηφιακή εποχή για το συγκεκριμένο κλάδο, ενεργώντας επί της ουσίας σαν επιχειρηματικές πύλες των αγροτών. Υφίστανται σε κάθε σημείο της επικράτειας της χώρας μας, βρίσκονται δίπλα στους αγρότες της τόσο σαν αποδέκτες των κυριότερων παραπόνων τους από σημαντικά ζητήματα της σημερινής κατάστασης αλλά ως επί το πλείστον σαν συνοδοιπόροι και αρωγοί για μια παραγωγική και εξωστρεφή γεωργία στη χώρα μας, η οποία θα έχει την ευχέρεια στο έπακρο να αξιοποιεί κατάλληλα τη γνώση αλλά και την τεχνολογία.⁹¹

---

⁸⁹ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

⁹⁰ Α.Β. Βετσόπουλος, (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.

⁹¹ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

3.1 Αγροτικοί Συνεταιρισμοί

Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο 4384 που ισχύει στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα από την περίοδο του 2016, με την έννοια αγροτικός συνεταιρισμός καλείται μια αυτόνομη ένωση ατόμων, που περιέχεται εθελοντικά και ενεργεί με κυριότερη στόχο την αμοιβαία υποστήριξη καθώς επίσης και την αλληλεγγύη των μελών της, τη συλλογική οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη και προαγωγή τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης εταιρίας.⁹²

Με τον παραπάνω όρο καλούνται πλέον και οι αλιευτικοί, κτηνοτροφικοί, πτηνοτροφικοί, μελισσοκομικοί, σηροτροφικοί, αγροτουριστικοί, αγρό-βιοτεχνικοί, οικοτεχνικοί καθώς επίσης και άλλοι συνεταιρισμοί οποιουδήποτε τομέα δράσης της αγροτικής οικονομίας στη χώρα μας. Οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και έχουν εμπορική ιδιότητα. Αναπτύσσουν κάθε μορφής δράσεις, έτσι ώστε να επιτύχουν τους στόχους τους στο πλαίσιο του παραπάνω νομοθετικού πλαισίου και του καταστατικού τους.⁹³

---

⁹² Ζ. Βουρουτζής, (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

⁹³ Ε.Λ. Κοτσίρης, Ε.Λ. Κοτσίρη, (2018), *Greek Law On Partnerships and Corporations*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

Με κυριότερο στόχο να εκπληρώσουν τους σκοπούς τους, οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής έχουν την ευχέρεια να αποτελούν νομικά πρόσωπα, να συμπράττουν με καταναλωτικούς είτε άλλους συνεταιρισμούς, με νομικά πρόσωπα του δημόσιου είτε του ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς οργανισμούς, με ΟΤΑ, με συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων κρατών καθώς επίσης και με φυσικά πρόσωπα στο πλαίσιο της διακρατικής είτε και της διεπαγγελματικής συνεργασίας. Οι εν λόγω συνεταιρισμοί είναι εφικτό, παράλληλα, να ιδρύσουν υποκαταστήματα, παραρτήματα είτε ακόμα και γραφεία σε εθνικό είτε διεθνές επίπεδο.⁹⁴

Τα κυριότερα γνωρίσματα αυτών των συνεταιρισμών είναι το γεγονός πως οι παραγωγοί συσπειρώνονται με στόχο να προχωρήσουν στη μεταποίηση του αγαθού το οποίο αναπτύσσουν, έτσι ώστε να καταφέρουν να παρουσιάσουν ανοδική τάση της προστιθέμενης αξίας του και επομένως των εισροών τους, αλλά και το γεγονός πως το κεφάλαιο του εκάστοτε συνεταιρισμού αυτής της μορφής έχει προέλευση από τα μέλη, σε αντιστοιχία με τις ποσότητες που το εκάστοτε μέλος δηλώνει πως θα μεταποιήσει στη μονάδα αυτής της μορφής.⁹⁵

Εξίσου σημαντικά γνωρίσματα αφορούν τα αποτελέσματα του συνεταιρισμού που εκκαθαρίζονται, εστιάζοντας στις επιβαρύνσεις της μεταποίησης και τις περισσότερες φορές αποδίδεται στα μέλη, έχοντας σαν βασικότερη εξαίρεση το μικρό τμήμα το οποίο παρακρατείται με στόχο την ανάπτυξη αποθεματικού, αλλά και το γεγονός πως τις περισσότερες φορές δεν γίνεται χρήση των πλεονασμάτων για άλλους στόχους (κοινωνικούς είτε τοπικής οικονομίας κλπ).⁹⁶

Στα γνωρίσματα αυτής της μορφής περιέχεται ακόμα το γεγονός πως η απόδοση στα μέλη του πλεονάσματος ισχυροποιεί σε μεγάλο βαθμό τους δεσμούς τους με το συνεταιρισμό τους ενώ ο συνεταιρισμός για επιπλέον επενδυτικές κινήσεις εκδίδει καινούριες μερίδες και δεν καταφεύγει σε πίστωση, το γεγονός πως οι μερίδες

---

⁹⁴ Α.Β. Βετσόπουλος, (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.

⁹⁵ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

⁹⁶ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

τους είναι διαπραγματεύσιμες και μεταβιβάσιμες προς άλλα μέλη μετά από την απαιτούμενη έγκριση του διοικητικού συμβουλίου καθώς επίσης και το γεγονός πως οι εν λόγω συνεταιρισμοί εφαρμόζουν τον κανόνα της δημοκρατικής διοίκησης όπου το εκάστοτε μέλος έχει μια ψήφο αλλά υφίσταται η ευχέρεια απόκτησης πιο πολλών, έως έναν περιορισμένο αριθμό με στόχο να αναπτύσσεται σχετική αντιστοιχία με τον όγκο των συναλλαγών.⁹⁷

3.2 Ομάδες παραγωγών

Η διεθνής κοινότητα, έχοντας σαν βασικότερο δεδομένο πως οι αγρότες αναλαμβάνουν συλλογικές δράσεις με διαφοροποιημένα είδη και όχι αποκλειστικά με τη μορφή του συνεταιρισμού, κάνει χρήση της ορολογίας ομάδων παραγωγών, με κυριότερο στόχο να περιέχει σε αυτήν την έννοια όλες τις νομικές μορφές συλλογικών δράσεων. Στην ΕΕ το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών των ομάδων αποτελούν οι συνεταιρισμοί.⁹⁸

Με τη συγκεκριμένη ορολογία καλούμε όλες τις ενώσεις παραγωγών αγροτικών αγαθών (τις περισσότερες φορές μιας τοποθεσίας) που έχει σαν βασικότερο αντικείμενο δράσης ένα καθορισμένο αγροτικό αγαθό είτε ένα σύνολο ομοειδών αγροτικών αγαθών. Οι εν λόγω ομάδες έχουν ένα εσωτερικό κανονισμό δράσης (καταστατικό) και δρουν με σαφείς κανονισμούς παραγωγής και εμπορίας των αγαθών που αναπτύσσουν.⁹⁹

Οι ομάδες αυτής της μορφής σαν θεσμικό πλαίσιο έκαναν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά στη χώρα μας την περίοδο του '81, με το ξεκίνημα της εφαρμογής

---

⁹⁷ Α. Κοντογεώργος, (2016), *Συνεταιριστική οικονομία - Άλλες μορφές συνεταιριστικής οργάνωσης*, Σημειώσεις Μαθήματος, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων & Τροφίμων, Πάτρα.

⁹⁸ Ζ. Βουρουτζής, (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011*: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

⁹⁹ Δ. Παντελαΐος, (2018), *Σύσταση ομάδων παραγωγών*, Γεωπόνος Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Σερρών, Αμμουδια Σερρών.

του κοινοτικού δικαίου, ύστερα από την εισχώρηση της χώρας μας στην ΕΕ. Στη σύγχρονη εποχή, βάσει με το νομοθετικό πλαίσιο 4015 που ισχύει στη χώρα μας από την περίοδο του 2011 για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, η δράση αναγνώρισης αυτών των ομάδων περιέχει μερικά βασικά κριτήρια όπως είναι αυτά που θα αναλυθούν στη συνέχεια.¹⁰⁰

Βασικό κριτήριο με στόχο την ίδρυση μιας τέτοιας ομάδας αποτελεί η σύνταξη του καταστατικού καθώς επίσης και η υπογραφή του από 20 τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα, που συγκεντρώνουν τα κριτήρια του προηγούμενου νομοθετικού πλαισίου (νομοθετικό πλαίσιο 2810/2000). Αφού λάβει την απαιτούμενη έγκριση το καταστατικό από το Ειρηνοδικείο της έδρας της συγκεκριμένης ομάδας, υποβάλλεται και αίτηση αναγνώρισης στη Διεύθυνση Γεωργίας της αρμόδιας Περιφέρειας.¹⁰¹

Μετά, οι εν λόγω ομάδες περιέχονται στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων όπως δηλαδή συμβαίνει και με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Η εγγραφή τους στο συγκεκριμένο μητρώο έχει σαν συνέπεια την αναγνώρισή τους, βάσει με αυτά τα οποία οριοθετούνται από τις ισχύουσες εθνικές και κοινοτικές διατάξεις. Σε ετήσια βάση υλοποιείται επανεγγραφή στο εν λόγω μητρώο βάσει με τις τακτικές ετήσιες δηλώσεις οι οποίοι υποβάλλονται από τις συγκεκριμένες ομάδες.¹⁰²

Οι ομάδες αυτής της μορφής, αφού αναγνωριστούν και καταχωρηθούν στο παραπάνω μητρώο, είναι υποχρεωμένες να προσφέρουν δεδομένα για :

- Το σύνολο των παραγωγών καθορισμένων αγροτικών αγαθών της οικείας που είναι μέλη

---

¹⁰⁰ Μ. Φεφές, (2012), *Δίκαιο και οργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

¹⁰¹ Β.Γ. Σελλιανάκης, (2010), *Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Η Άνοδος, η Πτώση & η Ληλασία*, Εκδόσεις Σελλιανάκης, Αθήνα.

¹⁰² Χ. Καμενίδης, Δ. Κυριακίδη, (2015), *Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων*, Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

- Το ποσοστό συγκέντρωσης της παραγωγικής δράσης του καθορισμένου αγαθού στο επίπεδο της οικείας περιφέρειας
- Την έκταση των προσφερόμενων από αυτήν υπηρεσιών αλλά και το μέγεθος των περιουσιακών τους στοιχείων
- Τον κύκλο αλλά και το ύψος των σχετικών με το αντικείμενό τους συναλλαγών
- Το μερίδιο της αγοράς του καθορισμένου αγαθού σε εθνικό αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο¹⁰³

Οι συγκεκριμένες ομάδες ακολουθούν παρόμοιες δράσεις εκλογής των οργάνων διοίκησης με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Οι εν λόγω ομάδες οι οποίες δεν αποτελούν τμήματα αναγνωρισμένης νομικής οντότητας είτε αγροτικούς συνεταιρισμούς, έχουν την ευχέρεια για τις δράσεις τους να αποκτούν αριθμό φορολογικού μητρώου.¹⁰⁴

Σε περίπτωση στην οποία οι συγκεκριμένες ομάδες έχουν ενταχθεί σε συνεταιρισμούς, δεν απαιτείται να έχουν δικό τους ΑΦΜ. Ακόμα, αυτές οι ομάδες οι οποίες δεν έχουν καμιά δράση για 3 συνεχόμενα χρόνια είτε δεν υποβάλλουν την ετήσια δήλωση διαγράφονται αμέσως από το μητρώο. Οι ομάδες αυτής της μορφής, όπως και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, έχουν τη δυνατότητα να συγκροτούν Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις.¹⁰⁵

Οι βασικότεροι σκοποί της εκάστοτε ομάδες αυτής της μορφής είναι η οργάνωση και η παραγωγή καθορισμένων αγροτικών αγαθών, η προμήθεια εισροών

---

¹⁰³ Α.Β. Βετσόπουλος, (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.

¹⁰⁴ T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

¹⁰⁵ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

και εφοδίων καθώς επίσης και η παροχή υπηρεσιών τυποποίησης, αποθήκευσης αλλά και διάθεσης αγροτικών αγαθών. Στη σύγχρονη εποχή, στη χώρα μας έχουμε το πιο μικρό ποσοστό ανάπτυξης αυτών των ομάδων συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ. Ειδικότερα, το επίπεδο οργάνωσης στην ΕΕ σε αυτές τις ομάδες ξεπερνά το 40% ενώ στη χώρα μας δεν είναι μεγαλύτερο από 11%.¹⁰⁶

3.3 Σύσταση και λειτουργία ομάδων παραγωγών

Τα τελευταία έτη, η παγκόσμια χρηματοοικονομική ύφεση οδήγησε αρκετούς στην προσπάθεια ανάπτυξης συνεργασιών με κυριότερο στόχο την από κοινού αντιμετώπιση των δυσμενών χρηματοοικονομικών συνθηκών. Φυσικά, η υποχρεωτική συνεργασία δεν αποτελεί το βέλτιστο κριτήριο με στόχο να στηριχθεί μια προσπάθεια βιώσιμης ανάπτυξης. Θα ήταν αρκετά πιο αποδοτική μια από κοινού ενέργεια που πηγάζει μέσα από ισχυρή επιθυμία για συνεργασία, συμπόρευση και συλλογικότητα.¹⁰⁷

Όσοι, επομένως, με ευκολία αναφέρονται στη σημερινή εποχή για την αναγκαιότητα ανάπτυξης αυτών των ομάδων είναι σημαντικό να σκεφτούν κατά πόσον η νοοτροπία και οι συνήθειες της αγροτικής κοινωνίας το επιτρέπουν και εάν το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτών στη χώρα μας ήταν προετοιμασμένοι να ενταχθούν σε παρόμοιας μορφής σχηματισμούς.¹⁰⁸

Σε όλα αυτά καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι κοινοί στόχοι, οι κοινές αντιλήψεις, η δυνατότητα διαλόγου, η υπευθυνότητα καθώς επίσης και η ειλικρίνεια που αποτελούν βασικά δεδομένα τα οποία θα πρέπει να υπερισχύουν μέσα σε μια τέτοια ομάδα. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, πως μια υγιής ομάδα αυτής της μορφής ναι μεν έχει την ευχέρεια να αποτελεί έναν ισχυρό παίκτη στην εθνική και

¹⁰⁶ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

¹⁰⁷ Δ. Παντελαίος, (2018), *Σύσταση ομάδων παραγωγών*, Γεωπόνος Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Σερρών, Αμμουδια Σερρών.

¹⁰⁸ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

διεθνή αγορά αυτών των αγαθών, αλλά εξακολουθεί να δρα μέσα σε ένα εξαιρετικά ανταγωνιστικό διεθνοποιημένο περιβάλλον.¹⁰⁹

Η διεθνοποίηση των σύγχρονων αγορών και η συνεχώς πιο πιεστικές συνθήκες ανταγωνισμού, κυρίως στον τομέα των τροφίμων, δεν αφήνουν αρκετά περιθώρια για αυτόνομες ενέργειες ανεξάρτητων αγροτών είτε για αδύναμες οργανώσεις αυτής της μορφής. Οι υγιείς ομάδες αυτής της μορφής έχουν τη δυνατότητα να θωρακίσουν τους γεωργούς και να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που η ΕΕ ενθαρρύνει και χρηματοδοτεί διαμέσου της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής την ανάπτυξη παρόμοιων ομάδων.¹¹⁰

Γενικότερα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως οι εν λόγω οργανώσεις αποτελούν τις πλέον βασικές επιλέξιμες αλλά και ισχυρές μορφές δικαιούχων για ενισχύσεις και λήψη χρηματοδοτήσεων κατά την τελευταία προγραμματιστική περίοδο που ξεκίνησε την περίοδο του 2014 και τελειώνει την περίοδο του 2020. Οι μεμονωμένοι παραγωγοί θα πρέπει να προσαρμοστούν στις καινούριες συνθήκες και να καρπωθούν ομαδικά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που τους προσφέρονται.¹¹¹

Οι οργανώσεις αυτής της μορφής αποτελούν νομικά πρόσωπα, τα οποία ως επί το πλείστον υπάγονται στην κατηγορία των αρκετά μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων και περιέχεται από παραγωγούς ομοειδών αγροτικών αγαθών. Σε ό,τι έχει να κάνει με τη σύστασή τους, είναι σημαντικό να τονιστεί πως χρειάζονται απλές και συνοπτικές δράσεις όπως είναι για παράδειγμα η σύνταξη καταστατικού, η υπογραφή του από το κατάλληλο σύνολο φυσικών προσώπων βάσει με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο καθώς επίσης και την έγκριση του καταστατικού από το

---

¹⁰⁹ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

¹¹⁰ Δ. Παντελαίος, (2018), *Σύσταση ομάδων παραγωγών*, Γεωπόνος Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Σερρών, Αμμουδια Σερρών.

¹¹¹ Χ. Καμενίδης, Δ. Κυριακίδη, (2015), *Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων*, Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

Ειρηνοδικείο. Σαν έδρα αυτών των ομάδων οριοθετούνται οι τοποθεσίες οι οποίες διαθέτουν καθοριστικές εγκαταστάσεις και το μεγαλύτερο σύνολο μελών.¹¹²

Σε ό,τι έχει αφορά τις κυριότερες προϋποθέσεις αναγνώρισης αυτών των ομάδων, θα πρέπει να επισημανθεί πως η κυριότερη προϋπόθεση αυτής της μορφής αφορά το ελάχιστο σύνολο μελών της εκάστοτε ομάδας, βάσει με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και σύμφωνα με τον παραγωγικό κλάδο και την τοποθεσία δράσης. Πιο συγκεκριμένα ομάδα φυτικής παραγωγής περιέχεται από 10 μέλη, η ομάδα ζωικής παραγωγής από 5 μέλη και τέλος η ομάδα αμπελοοινικού κλάδου από 20 μέλη (10 μέλη για νησιώτικες, ορεινές και μειονεκτικές τοποθεσίες).¹¹³

Η ανάπτυξη μιας ομάδας αυτής της μορφής παίζει καθοριστικό ρόλο και συμβάλλει με αποδοτικές μεθόδους στη βέλτιστη οργάνωση της παραγωγικής δράσης αλλά και της εμπορίας αγαθών των παραγωγών μελών και αναπτύσσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις με κυριότερο στόχο την αισθητή βελτίωση της ποιότητας καθώς επίσης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των αγαθών στην αγορά, διασφαλίζοντας σε μεγάλο βαθμό με αυτόν τον τρόπο καλύτερες τιμές για τα αγαθά τους.¹¹⁴

Καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει και το τελευταία Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης που εστιάζει στην ενίσχυση νεοσύστατων και υφισταμένων ομάδων αυτής της μορφής. Τα βασικότερα μέτρα και υπομέτρα τα οποία τις ενισχύουν είναι η χρηματοδότηση +20% στις ομάδες αυτού του είδους και στα σχέδια βελτίωσής τους, οι επενδυτικές κινήσεις που αφορούν τη μεταποίηση καθώς επίσης και η ενίσχυση σύστασης καινούριων ομάδων αυτού του είδους. Εκτός, όμως, από αυτό το

---

¹¹² T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

¹¹³ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹¹⁴ Ζ. Βουρουτζής, (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

πρόγραμμα καθοριστικό ρόλο παίζει και η ενίσχυση από Επιχειρησιακά Προγράμματα σύμφωνα με κοινοτικούς κανονισμούς.¹¹⁵

3.4 Φορολογία Αγροτικών Συνεταιρισμών και ομάδων παραγωγής

Οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής στη σημερινή εποχή έχουν τη χειρότερη αντιμετώπιση από όλους όσους ασχολούνται με τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και όσους συνεργάζονται με αυτούς. Είναι ελάχιστοι οι συνεταιρισμοί αυτοί οι οποίοι δεν είναι χρεωμένοι στην πρώην Αγροτική Τράπεζα (στη σημερινή Πειραιώς). Ότι κίνητρα και να προσφερθούν από την πολιτεία σε αυτούς τους συνεταιρισμούς και τις εν λόγω ομάδες θα είναι εξαιρετικά δύσκολο να πείσουν τους αγρότες να έχουν ενεργό ρόλο είτε να αναπτύξουν οι ίδιοι καινούριους συνεταιρισμούς, στην περίπτωση που δεν μεταβληθεί άρδην το θεσμικό πλαίσιο αυτών.¹¹⁶

Σε παλαιότερες περιόδους, οι εν λόγω συνεταιρισμοί και οι συγκεκριμένες ομάδες είχαν διοικήσεις μονάχα αγρότες στο επάγγελμα. Οι αγρότες που εκλέγονταν στη διοίκηση είναι εφικτό να ήταν καλοί αγρότες, αλλά από δεν είχαν την απαιτούμενη διοικητική γνώση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μην έχουν την ευχέρεια να ανταπεξέλθουν στις διοικητικές και οργανωτικές τους αρμοδιότητες, με επίπτωση είτε να είναι έρμια στα χέρια των εργαζομένων είτε να διοικούν με αρκετά λάθη, εξαιτίας έλλειψης σημαντικών γνώσεων με καταστροφικές επιπτώσεις.¹¹⁷

Αυτός είναι και ο λόγος που στη σημερινή εποχή υφίστανται αρκετοί χρεωμένοι συνεταιρισμοί και τα ΔΣ έχουν καταστραφεί οικονομικά εξαιτίας των

---

¹¹⁵ Δ. Παντελαίος, (2018), *Σύσταση ομάδων παραγωγών*, Γεωπόνος Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Σερρών, Αμμουδια Σερρών.

¹¹⁶ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

¹¹⁷ Β.Γ. Σελλιανάκης, (2010), *Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Η Άνοδος, η Πτώση & η Ληλασία*, Εκδόσεις Σελλιανάκης, Αθήνα.

προσωπικών τους υπογραφών και εγγυήσεων που είχαν βάλει. Ένα από τα πιο σημαντικά και θετικά στοιχεία όλων αυτών, όμως, είναι ο χαμηλός συντελεστής φορολογίας (13%) σε αυτούς τους συνεταιρισμούς και τις εν λόγω ομάδες.¹¹⁸

Φορολογικά τα μέλη της ομάδας παραγωγών αντιμετωπίζονται σαν μέλη ΟΕ, όπου το εκάστοτε μέλος είναι αρμόδιο και υπόλογο για τα χρέη της ΟΕ, χωρίς να υφίσταται καμία απολύτως συσχέτιση με το ποσοστό το οποίο τους ανήκει. Αυτό σημαίνει πως στην περίπτωση στην οποία μια ΟΕ έχει 100 χιλιάδες ευρώ χρέη και ένα μέλος έχει 1% ποσοστό επί του κεφαλαίου της συγκεκριμένης επιχείρησης, έχει ευθύνη για ολόκληρο το ποσό και στην περίπτωση στην οποία έχει καταθέσεις είναι εφικτό το δημόσιο είτε το ΙΚΑ να απαιτήσει από αυτόν το παραπάνω ποσό και ύστερα αυτός να το ζητήσει από τα υπόλοιπα μέλη της επιχείρησης.¹¹⁹

Από την άλλη πλευρά, στους συνεταιρισμούς που μελετάμε στην εν λόγω εργασία τα μέλη έχουν την ευθύνη μονάχα για ό,τι έχει να κάνει με το ύψος του μεριδίου τους και κατ' επέκταση είναι εφικτό να χάσουν ότι έχουν βάλει. Μονάχα τα μέλη των διοικήσεων από τη στιγμή που βάλουν προσωπικές υπογραφές έχουν την ευθύνη με την προσωπική τους περιουσία. Μια προοπτική για όλα αυτά είναι η ριζική αλλαγή του θεσμικού πλαισίου και η επισήμανση καθορισμένων σημείων.¹²⁰

---

¹¹⁸ T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

¹¹⁹ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹²⁰ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

3.5 Οργάνωση και διοίκηση Αγροτικών

Συνεταιρισμών

Σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο 4492 που ισχύει στη χώρα μας από την περίοδο του 2017 τα αρμόδια όργανα διοίκησης αυτών των συνεταιρισμών είναι η Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο καθώς επίσης και το εποπτικό συμβούλιο, εφόσον το σύνολο των μελών του ξεπερνά τα 30 μέλη. Στην περίπτωση στην οποία τα μέλη δεν ξεπερνούν τον παραπάνω αριθμό, δεν χρειάζεται εκλογή εποπτικού συμβουλίου, εκτός από την περίπτωση που οριοθετείται κάτι διαφορετικό στο καταστατικό.¹²¹

Η ΓΣ αποτελεί το ανώτατο όργανο αυτών των συνεταιρισμών. Στη ΓΣ ενεργό ρόλο έχουν αυτοπροσώπως όλα τα μέλη τα οποία έχουν εκπληρώσει όλες τις ληξιπρόθεσμες χρηματοοικονομικές τους υποχρεώσεις ως προς τον αγροτικό συνεταιρισμό. Στη ΓΣ το εκάστοτε μέλος δικαιούται να έχει 1 ψήφο. Η ΓΣ είναι εκείνη η οποία λαμβάνει την απόφαση για το εκάστοτε ζήτημα για το οποίο δεν προβλέπεται απόφαση από άλλο υπεύθυνο όργανο.¹²²

Στο ξεκίνημα της συνεδρίασης η ΓΣ είναι εκείνη η οποία εκλέγει από τα μέλη της πρόεδρο, γραμματέα καθώς επίσης και εφορευτική επιτροπή. Δεν εκλέγεται πρόεδρος της ΓΣ μέλος που εντάσσεται στο διοικητικό συμβούλιο. Στην βασική αρμοδιότητα της ΓΣ περιέχεται η αλλαγή του καταστατικού, η συγχώνευση, η παράταση της διάρκειας, η λήψη αλλά και η αναβίωση του εν λόγω συνεταιρισμού, η εκλογή αλλά και η ανάκληση των μελών του ΔΣ, η έγκριση των ετησίων οικονομικών καταστάσεων, η επιβάρυνση των μελών από πιθανές ζημιές, η αλλαγή της αξίας της συνεταιριστικής μερίδας, η επιβολή εισφοράς στα μέλη, η έγκριση του

---

¹²¹ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

¹²² Ζ. Βουρουτζής, (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

προγράμματος επιχειρηματικής δράσης και ανάπτυξης καθώς επίσης και η έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού εισροών και εκροών.¹²³

Εικόνα 3.1 : Ωφέλειες από την αποδοτική οργάνωση και διοίκηση των αγροτικών συνεταιρισμών¹²⁴

Στις παραπάνω αρμοδιότητες περιέχεται, επίσης, η απαλλαγή από κάθε ευθύνη των μελών του ΔΣ, η ψήφιση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας, η απόφαση για την αγοροπωλησία ακινήτων, η απόφαση για τη συγκρότηση και τη δράση των μελών ομάδων παραγωγών που αναλογούν στους τομείς παραγωγής και

---

¹²³ T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

¹²⁴ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

στα βασικά αγαθά του εκάστοτε συνεταιρισμού, η οριοθέτηση των ελεγκτών για την επόμενη χρηματοοικονομική χρήση και η οριοθέτηση της αμοιβής τους καθώς επίσης και η απόφαση απαλλαγής από διάφορες υποχρεώσεις και άλλα ζητήματα τα οποία προβλέπονται από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο αλλά και από το καταστατικό του εκάστοτε συνεταιρισμού.¹²⁵

Γενικότερα, η ΓΣ έχει την ευθύνη να εποπτεύει τις ενέργειες και τις παραλείψεις των διοικητικών οργάνων, που μεσολάβησαν κατά την περίοδο που μεσολάβησε από την προηγούμενη ΓΣ. Μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, εποπτεύει τα πεπραγμένα και τους λογαριασμούς της προηγούμενης χρονιάς. Εκλέγει τα μέλη του ΔΣ, του εποπτικού συμβουλίου και τις περισσότερες φορές του οργάνου, που θα είναι επιφορτισμένο με την παρακολούθηση της οργάνωσης του συνεταιρισμού.¹²⁶

Όταν η εν λόγω οργανωτική αρχή έχει να αντιμετωπίσει σημαντικά ζητήματα, όπως είναι για παράδειγμα η αλλαγή του καταστατικού της, η διάλυσή της κλπ, τότε είναι ζωτικής σημασίας να συγκαλείται άμεση ειδική ΓΣ με στόχο την επίλυση των κυριότερων ζητημάτων της. Η ΓΣ αυτής της μορφής τις περισσότερες φορές συγκαλείται από το ΔΣ αλλά το θεσμικό πλαίσιο προσφέρει την ευχέρεια στα μέλη είτε και σε διαφορετικούς φορείς να συγκαλέσουν εξειδικευμένη ΓΣ.¹²⁷

Αυτή έχει την ευχέρεια να λαμβάνει σημαντικές αποφάσεις μονάχα για ζητήματα που την οδήγησαν στη σύγκλησή της και περιέχονται στην ημερομηνία διάταξης. Οι αποφάσεις ως επί το πλείστον λαμβάνονται με αυξημένη πλειοψηφία και έχουν παρόμοια ισχύ με τις αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται από την τακτική ΓΣ. Αυτό το οποίο είναι σημαντικό να επισημανθεί είναι πως οι συγκεκριμένοι

---

¹²⁵ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

¹²⁶ Α.Β. Βετσόπουλος, (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.

¹²⁷ Χ. Καμενίδης, Δ. Κυριακίδη, (2015), *Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων*, Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

συνεταιρισμοί ανήκουν μόνο στα μέλη τους σαν φυσικά πρόσωπα, δεν ανήκουν στο κεφάλαιο των συγκεκριμένων μελών.¹²⁸

Το ύψος της συμμετοχής των μελών στο μετοχικό κεφάλαιο της οργάνωσης αυτής της μορφής δεν δέχεται σημαντικές επιρροές και επιδράσεις ούτε στις αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται αλλά ούτε και στη βαρύτητα των απόψεων, που το εκάστοτε μέλος εκφράζει. Στις ιδιωτικές επιχειρήσεις κεφαλαίου υφίσταται ακριβώς το αντίθετο. Δηλαδή, οι αποφάσεις οι οποίες λαμβάνονται έχουν άρρηκτη σχέση με το ποσοστό συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο και κατά κανόνα η άποψη του δυνατού μετόχου έχει και την πιο μεγάλη ισχύ. Τις περισσότερες φορές οι αποφάσεις λαμβάνονται από μια μικρότερη ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι έχουν, όμως, στην κατοχή τους το πιο μεγάλο ποσοστό του κεφαλαίου της επιχείρησης.¹²⁹

Σε ό,τι έχει να κάνει με το Εποπτικό Συμβούλιο, είναι σημαντικό να τονιστεί πως εκλέγεται από τα μέλη είτε διορίζεται από το ΔΣ. Έχει υπό την ευθύνη του τον έλεγχο των δράσεων των επιχειρήσεων καθώς επίσης και τη δράση της λήψης των αποφάσεων της ΓΣ. Παράλληλα, έχει την ευχέρεια πρόσβασης στα βιβλία, στους λογαριασμούς καθώς επίσης και σε άλλα εξίσου σημαντικά έγγραφα της επιχείρησης. Είναι υπόλογο στη ΓΣ, την οποία είναι ζωτικής σημασίας να ενημερώνει άμεσα με την κατάθεση αντίστοιχης έκθεσης των πεπραγμένων του έτους το οποίο πέρασε.¹³⁰

Βάσει με το νομοθετικό πλαίσιο 4011 που ισχύει στη χώρα μας από την περίοδο του 2015 και συγκεκριμένα στο 15^ο άρθρο αναφέρεται πως με την εκλογή του ΔΣ εκλέγεται και τριμελές εποπτικό συμβούλιο, που περιέχεται από φυσικά πρόσωπα που αποτελούν μέλη του εν λόγω συνεταιρισμού, που έχουν ισόχρονη θητεία με τα μέλη του ΔΣ. Το συμβούλιο αυτής της μορφής παρακολουθεί τις

---

¹²⁸ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹²⁹ Ε.Α. Κοτσίρης, Ε.Α. Κοτσίρη, (2018), *Greek Law On Partnerships and Corporations*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹³⁰ T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

ενέργειες του ΔΣ και υποβάλλει αντίστοιχη ετήσια αναφορά προς τη ΓΣ, που την κοινοποιεί προς την Εποπτική Αρχή.¹³¹

Παρά το γεγονός αυτό, όμως, στο παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο και συγκεκριμένα στο 17^ο άρθρο του αναφέρεται πως ο διαχειριστικός, λογιστικός καθώς επίσης και χρηματοοικονομικός έλεγχος των συγκεκριμένων συνεταιρισμών υλοποιείται από περισσότερους από 2 ορκωτούς ελεγκτές οι οποίοι οριοθετούνται από την προηγούμενη τακτική ΓΣ, εκτός των ελεγκτών της 1^{ης} εταιρικής χρησιμοποίησης, που οριοθετούνται από το καταστατικό.¹³²

Οι συγκεκριμένοι ελεγκτές είναι δυνατόν να διορίζονται ξανά έως 5 συνεχόμενες φορές. Οι ελεγκτές αυτοί είναι αρμόδιοι να υποβάλλουν το πόρισμα της παρακολούθησης στο ΔΣ του συνεταιρισμού, που είναι αναγκασμένο να ανακοινώσει την πρώτη μετά τον έλεγχο ΓΣ των μελών τους. Ακόμα είναι σημαντικό να υποβληθεί το αντίγραφο του παραπάνω πορίσματος στην εκάστοτε εποπτική αρχή.¹³³

Σε ό,τι έχει να κάνει με το Γενικό Διευθυντή των συγκεκριμένων συνεταιρισμών είναι σημαντικό να τονιστεί πως από το καταστατικό είναι εφικτό να προβλέπεται η ευχέρεια οριοθέτησης από το ΔΣ ενός Γενικού Διευθυντή στον οποία να αναθέτει με σύμβαση τη μερική είτε την ολική άσκηση των εξουσιών και ευθυνών του ΔΣ, εκτός από αυτές που κατά το νομοθετικό πλαίσιο είτε το καταστατικό, απαιτούν συλλογική ενέργεια, αλλά και τη Γενική Διεύθυνση και διαχείριση των υποθέσεων του συνεταιρισμού. Με απόφαση του ΔΣ οριοθετούνται τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις καθώς επίσης και οι ευθύνες των συγκεκριμένων διευθυντών.¹³⁴

Η εκχώρηση καθορισμένων ευθυνών και ρόλων της ΓΣ στο ΔΣ και η εκχώρηση καθορισμένων ευθυνών του εν λόγω συμβουλίου σε εντεταλμένα όργανα, αποτρέπουν τη μετατροπή του συνεταιρισμού σε δυσκίνητη επιχείρηση και τον

---

¹³¹ Ζ. Βουρουτζής, (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹³² Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

¹³³ Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία, Θεωρία και Πρακτική*, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

¹³⁴ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

κάνουν εξαιρετικά ευέλικτο στις αποφάσεις και στις δράσεις του. Αυτό έχει σαν κυριότερη συνέπεια την άμεση καταπολέμηση των βασικότερων ζητημάτων, την ανάπτυξη πρωτοβουλιών σε όλους τους κλάδους των δράσεων του συνεταιρισμού και την αμεσότερη εξυπηρέτηση των μελών.¹³⁵

Η συγκεκριμένη εκχώρηση ως επί το πλείστον προσφέρει την ευχέρεια στο ΔΣ να αξιολογεί τα αποτελέσματα και να αποδίδει ευθύνες στους αποδέκτες των ευθυνών. Οι συγκεκριμένες δράσεις αναπληρώνουν επί της ουσίας τις αρμοδιότητες που έχει σε μια ιδιωτική εταιρία κεφαλαίου ο εκτελεστικός πρόεδρος είτε ο διευθύνων σύμβουλος με εκτελεστικές εξουσίες. Μια τέτοια οργάνωση αυτής της μορφής έχει τη δυνατότητα να εκχωρήσει στον γενικό διευθυντή καθοριστικές ευθύνες, κάποιες εκ των οποίων είναι ζωτικής σημασίας, με κυριότερο στόχο την επιτέλεση του έργου καθώς επίσης και την επίτευξη των στόχων που έχει τεθεί από την αρχή.¹³⁶

Γενικότερα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως ο ρόλος των συγκεκριμένων συνεταιρισμών στην εφαρμογή της συμβολοιακής γεωργίας είναι ως επί το πλείστον ρυθμιστικός και οργανωτικός. Οι τεράστιες μεταποιητικές επιχειρήσεις, στην προσπάθειά τους να βρουν παραγωγούς, να εφαρμόσουν τη συγκεκριμένη μορφή γεωργίας, αρκετές φορές απευθύνονται σε συνεταιρισμούς της περιοχής.¹³⁷

Αφορά, επομένως, ένα είδος διαμεσολάβησης η οποία παρακολουθεί την εξέλιξη της συνεργασίας, προστατεύοντας με αυτόν τον τρόπο ως επί το πλείστον τον εκάστοτε παραγωγό ο οποίος καλείται να αντιμετωπίσει τα πιο πολλά και σημαντικά ελαττώματα και κινδύνους που μπορεί να επιφέρει μια συνεργασία αυτής της μορφής. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, βέβαια, πως οι εν λόγω συνεταιρισμοί επωφελοούνται, λόγω του ότι έχουν την ευχέρεια να διασφαλίζουν εγγυημένη διάθεση

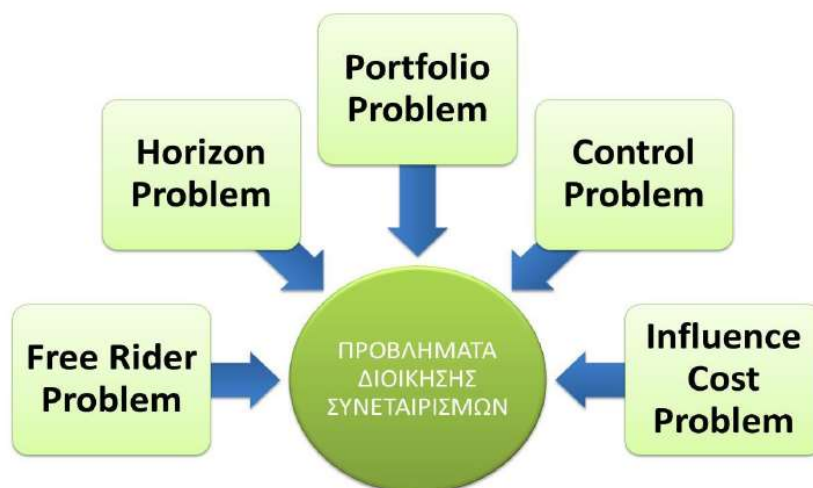
¹³⁵ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

¹³⁶ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹³⁷ Χ. Παπαδοπούλου, Π. Σεργάκη, (2012), *Στρατηγικές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Θεσ/νίκη, 23-24 Νοεμβρίου.

της παραγωγής και εισροές για τα μέλη τους, κάτι το οποίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη βέλτιστη δράση τους καθώς επίσης και στην ανοδική τάση της διαπραγματευτικής τους ισχύς.¹³⁸

Εικόνα 3.2 : Προβλήματα Διοίκησης Αγροτικών Συνεταιρισμών¹³⁹

Τέλος, σε ό,τι έχει να κάνει με τα κυριότερα γνωρίσματα και τον τρόπο δράσης αυτών των συνεταιρισμών είναι σημαντικό να επισημανθεί πως τα μέλη τους θα πρέπει να είναι ενεργοί αγρότες, να υφίσταται η ευχέρεια οι παραγωγοί που δεν είναι μεν αγρότες αλλά βρίσκονται υπό το συγκεκριμένο καθεστώς να απολαμβάνουν προνόμια στον συνεταιρισμό καθώς επίσης και να επιβληθεί μονοσταυρία και διαχωρισμένη εκλογή θέσεων από όλους τους συνεταιρισμένους αγρότες.¹⁴⁰

Εξίσου σημαντικά γνωρίσματα και δράσεις είναι το γεγονός πως οι αγρότες θα πρέπει να έχουν την ευχέρεια να έχουν ενεργό ρόλο σε όσους συνεταιρισμούς

---

¹³⁸ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

¹³⁹ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹⁴⁰ Δ. Σκάλλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

θέλουν, έχοντας όμως μόνο 1 ψήφο στην καθολική ψηφοφορία, για το εκάστοτε αγαθό θα πρέπει να δρουν περιφερειακοί συνεταιρισμοί, οι εν λόγω συνεταιρισμοί είναι σημαντικό να έχουν την ευχέρεια να απορροφήσουν όλη την αγροτική παραγωγική δράση των μελών τους (ενώ αρχικά είχαν την ευχέρεια έως 1/2 να μπορούν να διαθέσουν από τους ίδιους τους λιανοπωλητές), το συνεταιριστικό νομοθετικό πλαίσιο θα πρέπει να καλύπτει όλα τα επαγγέλματα αυτής της μορφής και τέλος ο βασικός κλάδος δράσης τους θα πρέπει να έχει άμεση σχέση με την προβολή και την προώθηση των αγροτικών αγαθών.¹⁴¹

3.6 Η δομή των αγροτικών συνεταιρισμών

Ο διαχωρισμός των συγκεκριμένων συνεταιρισμών τους ομαδοποιεί και τους διαχωρίζει σε καθορισμένες ομάδες αναπτύσσοντας μια πυραμίδα και τους διακρίνει σε τριτοβάθμιους, δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Στην 1^η ομάδα ανιχνεύονται οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί που περιέχονται ως επί το πλείστον από φυσικά πρόσωπα τα οποία δρουν τις περισσότερες φορές σε μια τοποθεσία η οποία οριοθετείται από τα διοικητικά όρια του εκάστοτε δήμου, παρά το γεγονός πως σε ορισμένες περιπτώσεις συνεταιρισμών οι οποίοι ασχολούνται με το εμπόριο αγροτικών αγαθών εντοπίζεται σημαντική εξάπλωση των εν λόγω ορίων σε ευρύτερα όρια.¹⁴²

Ο καθοριστικός τους ρόλος με το πέρασμα των ετών αποδείχτηκε εξαιρετικά καθοριστικός, ξεπερνώντας τους 6,3 χιλιάδες συνεταιρισμούς μέχρι την περίοδο του 2012, αφού οι δράσεις τους είχαν άμεση σχέση με την παροχή καθοριστικών υπηρεσιών όπως είναι για παράδειγμα η εμπορία και η αποθήκευση γεωργικών αγαθών, προμήθεια εφοδίων κλπ.¹⁴³

---

¹⁴¹ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹⁴² Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

¹⁴³ Ζ. Βουρουτζής, (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

Δυστυχώς, όμως, το γεωμορφολογικό ανάγλυφο της χώρας με το ισχυρό ορεινό χώρο και το μεγάλο σύνολο νησιών αναπτύσσει καθοριστικά εμπόδια και σημαντικές δυσμένειες σε ό,τι έχει να κάνει με την επικοινωνία καθώς επίσης και τη συνεργασία τους. Ο συντονισμός κατά κύριο λόγο κατορθώνεται με τεράστιες δυσκολίες και πολλές φορές αντιμετωπίζεται μια ποικιλομορφία ζητημάτων στην εφαρμογή δράσεων και στην υλοποίηση των υποχρεώσεων για τις οποίες είναι αρμόδιοι. Παράλληλα, το τεράστιο σύνολο και το μικρό τους μέγεθος καθιστά ακόμα πιο δύσκολη τη δράση του συντονισμού και επομένως και την επέκτασή τους σε δυνατότερους κλάδους της σύγχρονης χρηματοοικονομικής δράσης.¹⁴⁴

Στο συγκεκριμένο σημείο, επομένως, παρουσιάζονται οι δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί, που υποστηρίζουν και βρίσκονται σε άρρηκτη συνεργασία με την παραπάνω κατηγορία, σύμφωνα με όσα ορίζει το καταστατικό των πρώτων. Οι εν λόγω συνεταιρισμοί αναπτύσσονται από τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών και σε αρκετές περιπτώσεις εντοπίζεται πως αυτές έχουν αναλάβει πλέον να φέρουν εις πέρας τις δράσεις που παλαιότερα ήταν υπό την ευθύνη της πρώτης κατηγορίας που αναφέρθηκε παραπάνω.¹⁴⁵

Ταυτόχρονα, είναι αρμόδιες με στόχο την προβολή αλλά και την προώθηση αγαθών αλλά και για την αναβάθμιση της ποιότητας των συγκεκριμένων αγαθών. Το μέγεθός τους είναι ένα σημαντικό γνώρισμα το οποίο τους παρέχει περισσότερα δικαιώματα σε ό,τι έχει να κάνει με την εποπτεία των αγορών καθώς επίσης και την ευχέρεια προσφοράς υπηρεσιών στα μέλη τους.¹⁴⁶

Στη συνεταιριστική ιεραρχία ανεβαίνοντας κλίμακα ανιχνεύονται οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις οι οποίες είχαν σαν βασικότερο σκοπό την ενίσχυση αλλά και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συγκεκριμένων δράσεων των μελών τους με δράση σε εθνικό επίπεδο, με μέλη όχι μονάχα δευτέρου

---

¹⁴⁴ Ζ. Βουρουτζής, (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹⁴⁵ Μ. Φεφές, (2012), *Δίκαιο και οργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

¹⁴⁶ Χ. Καμενίδης, Δ. Κυριακίδη, (2015), *Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων*, Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

επιπέδου αλλά και από συνεταιρισμούς οι οποίοι εντάσσονται στην πρώτη κατηγορία.¹⁴⁷

Τέλος, καθοριστική ομάδα αποτελούν και οι κοινοπραξίες οι οποίες είναι εφικτό να αναπτυχθούν από αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις του ίδιου είτε διαφορετικού επιπέδου τόσο με στόχο τη διευκόλυνση της όσο και της πιο οικονομικής διαχείρισης των διαφοροποιημένων δράσεων. Η Κοινοπραξία αυτής της μορφής απαιτεί περισσότερες από δυο οργανώσεις αυτής της μορφής, προκειμένου να αναπτυχθούν επιχειρήσεις του εμπορικού νομοθετικού πλαισίου είτε του αστικού κώδικα, αφού ποσοστό μεγαλύτερο από το 50% των μετοχών είτε των εταιρικών μερισμάτων εντάσσεται σε οργανώσεις αυτής της μορφής και όχι σε φυσικά είτε νομικά πρόσωπα.¹⁴⁸

Στη σημερινή εποχή με το νομοθετικό πλαίσιο 4015 που ισχύει στη χώρα μας από την περίοδο του 2011 όλοι οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής λογίζονται ως πρωτοβάθμιοι και ως επί το πλείστον διέπονται από τους ίδιους κανόνες περιέχοντας και τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών. Λογίζονται ως κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις με διατομεακό και διακλαδικό αντικείμενο.¹⁴⁹

Παράλληλα, εκτός από τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς υφίσταται και μια καινούρια μορφή στο συνεταιριστικό κίνημα που αφορά τις ομάδες παραγωγών που λογίζονται σαν εθελοντικές συνενώσεις παραγωγών αγροτικών αγαθών, χωρίς να υφίσταται καμία απολύτως εξάρτηση από τη νομική μορφή, που ανταποκρίνεται σε καθορισμένες διατάξεις του εθνικού αλλά και του κοινοτικού δικαίου.¹⁵⁰

---

¹⁴⁷ Α.Β. Βετσόπουλος, (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.

¹⁴⁸ Κ. Νιφορόπουλος, Γ. Παπαδημητρίου, (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.

¹⁴⁹ Ζ. Βουρουτζής, (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹⁵⁰ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

Με το παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο αναπτύχθηκε το Εθνικό Μητρώο Συλλογικών Αγροτικών Οργανώσεων. Στόχος του ήταν η αναγνώριση της συσχέτισης με τη χώρα των 3 μορφών οργανώσεων, σύμφωνα με ιδιαίτερα καθορισμένα αλλά και διαφοροποιημένα κριτήρια. Σύμφωνα με τα εν λόγω κριτήρια οι οργανώσεις αυτής της μορφής πλέον αξιολογούνται σε ενεργές και μη ενεργές. Στην περίπτωση στην οποία για 2 έτη κάποιος συνεταιρισμός αυτής της μορφής δεν είναι ενεργός τότε οδηγείται σε εκκαθάριση και διαγράφεται. Σε ό,τι έχει να κάνει με τις επιχειρήσεις και τις ομάδες παραγωγών, που θα εισέλθουν στο μητρώο, θα δέχονται διαγραφεί στην περίπτωση που παραμείνουν ανενεργοί για 3 έτη.¹⁵¹

---

¹⁵¹ Μ. Φεφές, (2012), *Δίκαιο και οργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

4.1 Προβλήματα

Ο αγροτικός κλάδος αν και στη χώρα μας θα έπρεπε να είναι εξαιρετικά ευνοημένος εξαιτίας στο φυσικό πλούτο και την εντατική ενασχόληση των πολιτών μας με τη γη, οι δυσκολίες οι οποίες αντιμετωπίζονται όλα αυτά τα χρόνια είναι αρκετές καθιστώντας προβληματική και τη δράση των συγκεκριμένων συνεταιρισμών. Ειδικότερα, οι αδυναμίες του συγκεκριμένου είδους είναι εμφανείς τόσο σε ό,τι έχει να κάνει με την εσωτερική διάρθρωση των συνεταιρισμών όσο και με τη διοίκηση των μελών αλλά και από εξωγενείς παραμέτρους, οι οποίες έχουν την ευχέρεια να παρεμποδίσουν με τη σειρά τους την αποδοτικότητά τους.¹⁵²

Πρώτα από όλα, οι περιορισμένοι χρηματοοικονομικοί πόροι αποτέλεσαν κυρίως εξαιτίας της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ύφεσης τεράστιο ζήτημα το οποίο σταδιακά γινόταν ολοένα και πιο έντονο, περιορίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις ικανότητες για παροχή υπηρεσιών στα μέλη τους. Δυστυχώς, παρά το γεγονός πως η παρεμβατική πολιτική της χώρας στην εσωτερική οργάνωση τους λύνει μερικά

---

¹⁵² Β.Γ. Σελλιανάκης, (2010), *Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Η Άνοδος, η Πτώση & η Λεηλασία*, Εκδόσεις Σελλιανάκης, Αθήνα.

σημαντικά ζητήματα, η βασικότερη χρηματοοικονομική υποστήριξη από αυτό για ενίσχυση των πρωτοβουλιών είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.¹⁵³

Η έλλειψη χρηματοδότησης παρά το γεγονός αυτό δεν αποτελεί το μοναδικό πρόβλημα. Η δράση τους δυσκολεύει περισσότερο από την απουσία κατάλληλα εκπαιδευμένων ανθρώπων που θα μπορούσαν να πάρουν σωστές αποφάσεις σε ό,τι έχει να κάνει με διοικητικά ζητήματα, με κυριότερο σκοπό την επίτευξη των δυνατών οφελών για τους εμπλεκόμενους. Αυτό είναι κάτι που πολλές φορές συνδυάζεται με την απουσία διάκρισης των υποχρεώσεων των υφιστάμενων υπαλλήλων σε καθορισμένα τμήματα εργασιών, με βασικότερη συνέπεια να περιπλέκεται σε μεγάλο βαθμό ακόμα και η οργάνωση των συγκεκριμένων οργανώσεων.¹⁵⁴

Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν είναι αδύνατο να μην γίνει αναφορά στις καινούριες συνθήκες ανταγωνισμού όπου εισχωρήθηκαν οι εν λόγω συνεταιρισμοί. Δυστυχώς, η διεθνοποίηση και η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας δυσκόλεψε σε μεγάλο βαθμό την παράλληλη ανάπτυξη αυτών των συνεταιρισμών και αυτής της μορφής οι δυσκολίες φάνηκαν και στην αδυναμία απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, με κυριότερο σκοπό την προσέλκυση καινούριων επενδυτών.¹⁵⁵

Η καθυστερημένη εκσυγχρόνιση του συγκεκριμένου κλάδου στη χώρα μας σε συνδυασμό με τη μη επαρκή εκμετάλλευση των ικανοτήτων διασύνδεσης του συγκεκριμένου κλάδου με άλλους παραγωγικούς κλάδους δυσκολεύει ακόμα περισσότερο την απόκτηση του συγκεκριμένου πλεονεκτήματος συγκριτικά με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.¹⁵⁶

---

¹⁵³ Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

¹⁵⁴ Κ. Ηλιόπουλος, (2004), *Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς: Βασικά χαρακτηριστικά και Προϋποθέσεις Ανάπτυξής τους*, Αγροτικός Συνεργατισμός, τεύχος 25.

¹⁵⁵ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

¹⁵⁶ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

Μεταξύ των κυριότερων δράσεων και τις προτάσεις της ΠΑΓΕΣΕΣ, οι πρακτικές επικεντρώνονται κυρίως στα ζητήματα τα οποία θέτονται από νομοσχέδια τα οποία ενεργούν με βασικότερο στόχο την άρση της αυτονομίας, την κομματικοποίηση αλλά και την κρατικοποίηση των συνεταιρισμών. Με έναν ισχυρά ιδεολογικό και πολιτικό χαρακτήρα, πρόσφατο νομοθετικό πλαίσιο έχει θέσει σε υποχρεωτική εκκαθάριση τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών, τις κοινοπραξίες καθώς επίσης και τις Συνεταιριστικές επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα, επιφέρει μη θετικά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα λόγω της απουσίας χρηματοδοτήσεων τους από πιστωτικούς οργανισμούς.¹⁵⁷

Γενικότερα, όμως, στη χώρα μας είναι εξαιρετικά δυσμενής η επίτευξη του συνεργατικού θεσμού αφού η νοοτροπία των κατοίκων της χώρας μας δεν επιτρέπει α δεχτούν εύκολα τη συνύπαρξη. Τα άτομα δυσκολεύονται ακόμα να δεχτούν πως το ομαδικό και κοινωνικό όφελος χρειάζεται να τεθούν σαν βασική προτεραιότητα σε ό,τι έχει να κάνει με το προσωπικό τους συμφέρον.¹⁵⁸

Στο γεγονός αυτό αρνητικά δρα η έλλειψη έρευνας που έχει άμεση σχέση με διοικητικά, χρηματοοικονομικά αλλά και οργανωτικά ζητήματα καθώς επίσης και με την περιορισμένη παροχή κατάρτισης των εμπλεκόμενων και ανταλλαγή τεχνογνωσίας με επιτυχημένες διεθνείς πρακτικές. Σε αυτό, βέβαια, καθοριστικό ρόλο έχουν παίξει σε μεγάλο βαθμό οι πιέσεις στην απασχόληση καθώς επίσης και τα σημαντικά ζητήματα αισθητής ελάττωσης και γήρανσης που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός της χώρας μας.¹⁵⁹

---

¹⁵⁷ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹⁵⁸ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

¹⁵⁹ T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

4.2 Προοπτικές ανάπτυξης

Οι εξελίξεις της σύγχρονης αγοράς οριοθετούν καινούριες συνθήκες και οριοθέτηση καινούριων απαιτήσεων σε ό,τι έχει να κάνει με τους συγκεκριμένους συνεταιρισμούς. Σε διεθνές επίπεδο εντοπίζονται μερικά κοινά γνωρίσματα και αναπτύσσονται κοινές πορείες για τη μελλοντική τους μορφή. Οι συγχωνεύσεις καθώς επίσης και οι εξαγορές ανιχνεύονται στις τελευταίες εξελίξεις των προηγούμενων ετών που βασικότερο σκοπό είχαν την εναρμόνισή τους με τις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς στην οποία δρούσαν.¹⁶⁰

Κυρίως σε μικρότερα κράτη, οι ιδρυόμενες ομάδες μικρών επιχειρηματιών-αγροτών θέλουν την υλοποίηση ενώσεων σε ολόενα και πιο μεγάλους συνεταιρισμούς σε διαφοροποιημένους βιομηχανικούς τομείς με στόχο την ανάπτυξη ενός ενιαίου εθνικού συνεταιρισμού, όπως έγινε πριν αρκετά χρόνια σε χώρες όπως είναι για παράδειγμα η Σουηδία και η Δανία.¹⁶¹

Τα τελευταία χρόνια ο ισχυρός ανταγωνισμός ολόενα και παρουσιάζει ραγδαία ανοδική τάση και τα κίνητρα με στόχο τη μεγέθυνση των χρηματοοικονομικών πόρων και της διαπραγματευτικής ισχύς παρουσιάζονται σαν απάντηση στις σύγχρονες προκλήσεις. Αυτός είναι και ο βασικότερος λόγος που καινούρια αγαθά και γενικότερα η προώθηση των καινοτόμων δράσεων βρίσκονται τα τελευταία χρόνια στους κυριότερους σκοπούς των εν λόγω συνεταιρισμών και των ομάδων παραγωγής.¹⁶²

Στη σύγχρονη εποχή, οι κοινωνίες και οι οικονομίες γίνονται πιο ανοικτές και ανεκτικές και η διεθνοποίηση κάνει τις σύγχρονες εταιρίες και τους οργανισμούς να αποκτούν ολόενα και πιο πολλά κοινά γνωρίσματα και καθορισμένες ιδιότητες. Οι

---

¹⁶⁰ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

¹⁶¹ USDA, (2015), *How To Start A Cooperative*, United States Department of Agriculture Rural Development Business and Cooperative Programs Cooperative Information Report 7.

¹⁶² Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

συνεταιρισμοί στη σημερινή εποχή εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες σε οργανωτικό, οικονομικό αλλά και εμπορικό επίπεδο και πλέον ακολουθώντας τις τάσεις της σύγχρονης αγοράς τις περισσότερες φορές οδηγούνται σε παρόμοιες κατευθύνσεις και πορείες με τις ιδιωτικές εταιρίες.¹⁶³

Τις περισσότερες φορές στη σημερινή εποχή εντοπίζεται η συνεργασία με μη μέλη και η σύναψη εμπορικών σχέσεων μαζί τους με στόχο την αισθητή ελάττωση του συνολικού κόστους και την ανοδική τάση των κερδών από τις εξελισσόμενες οικονομίες κλίμακας. Βασικό παράδειγμα αποτελεί η Γαλλία, οι συνεταιρισμοί της οποίας πριν μερικά χρόνια με στόχο να καταφέρουν να ανταπεξέλθουν στις σύγχρονες ανταγωνιστικές συνθήκες και να επεκτείνουν τις ενέργειές τους ενδυνάμωσαν τη συνεργασία τους με τον ιδιωτικό κλάδο υπό τη μορφή ποσοστών συμμετοχής στις διαφοροποιημένες δράσεις, πολιτικές οι οποίες κατάφεραν και ανέπτυξαν καινούριες ευκαιρίες απασχόλησης.¹⁶⁴

Εξαιρετικά επιτυχημένη τακτική θεωρείται και η συνεργασία εντός των συνεταιρισμών αυτής της μορφής με μέλη από διαφοροποιημένα κράτη σε παγκόσμιο επίπεδο. Παρά το γεγονός πως δεν είναι εξαιρετικά διαδεδομένη η εν λόγω τακτική, η διεθνής βιβλιογραφία έχει δείξει πως η εξοικονόμηση πόρων παίζει καθοριστικό ρόλο μέσα από τις διευρυμένες συνεργασίες μεταξύ τοπικών συνεταιρισμών και άλλων που έχουν την έδρα τους στο εξωτερικό ενώ παράλληλα ανταλλάσσονται ιδέες και αποφεύγονται σφάλματα με στόχο την αποδοτικότερη συνεργασία σε διαφορετικούς κλάδους υπηρεσιών και δράσεών τους.¹⁶⁵

Στην ανάπτυξη σχέσεων αυτής της μορφής, το σύγχρονο μάρκετινγκ έχει φανεί εξαιρετικά σημαντικό και ζωτικής σημασίας καθώς προσφέρει τη δυνατότητα στο τοπικό να συνδυαστεί και να συνεργαστεί με το παγκόσμιο και με τον τρόπο αυτόν να αναπτυχθούν σημαντικές οικονομίες κλίμακας καθώς επίσης και

---

¹⁶³ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.

¹⁶⁴ Β.Γ. Σελλιανάκης, (2010), *Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Η Άνοδος, η Πτώση & η Ληλασία*, Εκδόσεις Σελλιανάκης, Αθήνα.

¹⁶⁵ Ζ. Βουρουτζής, (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

καθοριστικές επιχειρηματικές δράσεις, οι οποίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο και ευνοούν άμεσα τα μέλη των συγκεκριμένων συνεταιρισμών.¹⁶⁶

Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις με τη σειρά τους έχουν επιφέρει καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις στη μορφή των συγκεκριμένων συνεταιρισμών. Καθώς οι προτιμήσεις έχουν μεταβληθεί σε μεγάλο βαθμό προς αγαθά υψηλότερης προστιθέμενης αξίας εξαιτίας προηγμένων τεχνολογιών που έχουν την ευχέρεια εύκολα και άμεσα να παρέχουν στους αγοραστές, οι σύγχρονοι συνεταιρισμοί ως επί το πλείστον επικεντρώνονται σε καινούριες μεθόδους παραγωγής αλλά και διανομής των εν λόγω αγαθών.¹⁶⁷

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, πως η αγοραστική ισχύ έχει παρουσιάσει σημαντική ανοδική τάση και η διατροφή θα βρίσκεται πάντοτε στα πιο μεγάλα ποσοστά των εξόδων για όλα τα νοικοκυριά σε εθνικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι ρυθμοί ζωής μεταβάλλονται ριζικά και οι οικογένειες πλέον αναζητούν αγαθά για άμεση κατανάλωση και άμεση ανάπτυξη, προκειμένου να καταφέρουν να εξοικονομήσουν ελεύθερο χρόνο που αναζητούν από το επαγγελματικό τους φόρτο.¹⁶⁸

Στη σημερινή εποχή, οι περισσότεροι συνεταιρισμοί τάσσονται υπέρ της συνεργασίας σε τοπική αλλά και περιφερειακή κλίμακα. Οι πελάτες ολοένα και πιο συχνά εστιάζουν προς τα τοπικά αγαθά και οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής έρχονται να επισημάνουν την τοπική προέλευση των εν λόγω αγαθών. Ο ανταγωνισμός στη συγκεκριμένη κλίμακα είναι ιδιαίτερα ασθενής και βασικός σκοπός είναι η υψηλότερη ποιότητα καθώς επίσης και η εξυπηρέτηση των καταναλωτών. Αυτοί είναι και οι βασικότεροι λόγοι που εισήχθησαν και οι

---

¹⁶⁶ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹⁶⁷ T. Benos, N. Kalogeras, F. Verhees, P. Sergaki, J. Pennings, (2015), *Cooperatives' Organizational Restructuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.

¹⁶⁸ M. Bourlakis, G. Maglaras, C. Fotopoulos, (2012), *Creating a "best value support chain?", Empirical evidence from the Greek food chain*, *The International Journal of Logistics Management*, 23(3), pp. 360-382.

προϋποθέσεις πιστοποίησης της ποιότητας με τις οποίες γίνεται προσπάθεια να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη προς τα αγροτικά αγαθά.¹⁶⁹

4.3 Ομάδες αγροτών και αγροδιατροφή

Η συνεργασία, οι καινοτόμες πρακτικές και δράσεις καθώς επίσης και η κατάρτιση αποτελούν τους 3 κυριότερους παράγοντες οι οποίοι είναι εφικτό να κάνουν τη διαφορά στον αγρό-διατροφικό κλάδο και να καταφέρουν να ενισχύσουν σε σημαντικό επίπεδο τη δυναμική τους. Οι διεθνείς αλλαγές είναι άμεσες και πολλές φορές δέχονται καθοριστικές επιρροές και επιδράσεις από την πίεση για ανοδική τάση παραγωγής τροφίμων αλλά και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, από τη μια για τα δίκτυα διανομής και στα logistics και από την άλλη για τις καινοτόμες παραγωγικές πρακτικές.¹⁷⁰

Ο αγροδιατροφικός τομέας της χώρας μας έχει δείξει όλα αυτά τα χρόνια τεράστια αντοχή, συνεπώς είναι σίγουρο πως υφίσταται σταθεροποιημένη βάση για το επόμενο βήμα. Για να δρομολογήσουμε, όμως, επιτυχημένα τη νέα ημέρα στο πρωτογενή κλάδο της οικονομίας και της μεταποίησης που αξιοποιεί την αγροτική παραγωγή είναι σημαντικό να καλλιεργήσουμε καθορισμένες διαδρομές.¹⁷¹

Αρχικά τη συνεργασία. Η ευχέρεια την οποία έχει η σύγχρονη βιομηχανία τροφίμων να γνωρίζει άμεσα τις αλλαγές σε ό,τι έχει να κάνει με τις κυριότερες ανάγκες της αγοράς και η άμεση προσαρμογή της είναι ζωτικής σημασίας. Οι ομάδες παραγωγών έχουν την ευχέρεια να κατορθώσουν σκοπούς στην περίπτωση στην

---

¹⁶⁹ Α. Κοντογεώργος, Π. Σεργάκη, (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.

¹⁷⁰ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

¹⁷¹ Δ. Σκάλλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αργινίου, Αργίνιο.

οποία έχουν γνώση για το ποιες είναι οι καλύτερες επιλογές των πελατών και παράλληλα έχουν τα κατάλληλα δεδομένα για το αγαθό τους.¹⁷²

Μέσω της συγκεκριμένης συνεργασίας είναι πιθανόν να διασφαλιστούν τα συνεργατικά σχήματα (όπως είναι για παράδειγμα οι συνεταιρισμοί, οι οργανώσεις, οι ομάδες παραγωγών κλπ), που ενθαρρύνει σε σημαντικό επίπεδο και η ΕΕ. Η συνεργασία αυτής της μορφής, όμως, δεν περιορίζεται μονάχα στα συνεργατικά σχήματα τα οποία αναφέρθηκαν παραπάνω.¹⁷³

Η συμβολιακή τραπεζική (που αφορά τη γεωργία αλλά και την κτηνοτροφία), την οποία η Τράπεζα Πειραιώς εφαρμόζει από την περίοδο του 2013, κατορθώνει τους ίδιους σκοπούς. Προσφέρει την ευχέρεια σταθεροποιημένης και αξιόπιστης συνεργασίας μεταξύ των παραγωγών της χώρας μας καθώς επίσης και των ιδιωτικών μεταποιητικών επιχειρήσεων της επιλογής τους.¹⁷⁴

Εξίσου σημαντικό ρόλο, όμως, παίζει και η καινοτομία, η οποία έχει την ευχέρεια να γεφυρώνει τις βραχυπρόθεσμες προκλήσεις και τις μακροπρόθεσμες επιδιώξεις. Οι καινοτόμες πρακτικές ως επί το πλείστον βασίζονται στο πεδίο της γνώσης της αγοράς και ακολουθούν τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των σύγχρονων καταναλωτών. Βέβαια, είναι σημαντική η διάχυση της καινοτομίας, προκειμένου να είναι δυνατό να αξιοποιηθεί κατάλληλα από όλο το φάσμα όσων συμμετέχουν.¹⁷⁵

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη βράβευση της βιομηχανίας ΜΕΒΓΑΛ σε διαγωνισμό καινοτόμων δράσεων τροφίμων στη Γαλλία για το γιαούρτι δίχως λακτόζη. Πρακτικά, το τμήμα έρευνας και ανάπτυξης της εκάστοτε παραγωγικής επιχείρησης λαμβάνει τα μηνύματα των αγορών και

---

¹⁷² Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

¹⁷³ D. Skalkos, (2012), *Novel Innovation Management Process: For applications in fields such as Food Innovation*, *The International Journal of Innovation Science*, 4(4), pp. 245-258.

¹⁷⁴ Σ. Αδάμ, (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδας.

¹⁷⁵ Χ. Παπαδοπούλου, Π. Σεργάκη, (2012), *Στρατηγικές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Θεσ/νίκη, 23-24 Νοεμβρίου.

αναπτύσσει καινοτόμες πρακτικές, ευθυγραμμίζοντας προς τις απαιτήσεις των πελατών και την αγροτική παραγωγική δράση που αξιοποιεί σαν βασική ύλη.¹⁷⁶

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, εξίσου σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η κατάρτιση, η οποία είναι χρήσιμη με στόχο να καταφέρουμε να φτάσουμε στις νέες ιδέες, στη διαφορετική οπτική και εν τέλει στις καινοτόμες δράσεις και πρακτικές. Η άμεση προώθηση της τεχνολογίας αναπτύσσει αρκετές ικανότητες αλλά παράλληλα έχει σαν βασικότερο κριτήριο την προσαρμογή.

Με βασικότερο σκοπό να εξασφαλιστεί η παραπάνω δράση της εκπαίδευσης με τις ευκαιρίες της εν λόγω αγοράς, καθοριστικό ρόλο παίζει ο τομέας της συνεργασίας. Σημαντικό ρόλο σε όλα αυτά διαδραματίζουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης που αποτέλεσε μια καλή αρχή προς την παραπάνω κατεύθυνση.¹⁷⁷

Στη χώρα μας, φυσικά, οι επιδόσεις του πρωτογενούς κλάδου στο πεδίο της εκπαιδευτικής δράσης είναι εξαιρετικά χαμηλές. Μόλις το 5,5% των πολιτών της χώρας μας διαχειρίζονται γεωργικές εκμεταλλεύσεις και έχουν ολοκληρώσει μια μορφή εξειδικευμένης κατάρτισης. Προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση η μεταποίηση είναι δυνατόν να λάβει σημαντικές πρωτοβουλίες. Οι επιχειρήσεις αυτής της μορφής στη σύγχρονη εποχή έχουν την ευχέρεια να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην οργάνωση και την αναβάθμιση των αγροτών προμηθευτών τους.¹⁷⁸

Γενικότερα, στη σημερινή εποχή οι αγρότες εκσυγχρονίζονται και με την υποστήριξη της τεχνολογίας ελέγχουν την καλλιέργειά του σε καθημερινή βάση. Έχουν την απαιτούμενη ενημέρωση ανά πάσα στιγμή για το πώς θα αντιμετωπίσουν τους εχθρούς και τις παθήσεις των φυτών, πότε και πόσο πρέπει να ποτίσουν κλπ. Η αξιοποίηση της ραγδαίας ανάπτυξης της τεχνολογίας, όπως είναι για παράδειγμα οι

---

¹⁷⁶ Ε.Λ. Κοτσίρης, Ε.Λ. Κοτσίρη, (2018), *Greek Law On Partnerships and Corporations*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹⁷⁷ Κ. Παπαγεωργίου, (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

¹⁷⁸ Μ. Φεφές, (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν., 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

τηλεμετρικοί σταθμοί κλπ, αποτελούν χρήσιμα μέσα παροχής υπηρεσιών ακριβείας για τη βέλτιστη εφικτή διαχείριση κινδύνων στις σύγχρονες γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Η συνένωση των δυνάμεων αποτελούν ένα σύγχρονο και εξαιρετικά δυνατό διαπραγματευτικό χαρτί. Οι συλλογικές δράσεις και οι συμπράξεις του εν λόγω κλάδου κάτω από την προστασία των Συνεταιρισμών και των ομάδων παραγωγών τους προσφέρουν το πλεονέκτημα της διαπραγμάτευσης για αγορά αγροεφοδίων σε πιο χαμηλές τιμές, αλλά και την πώληση των αγαθών τους σε ακόμα πιο ικανοποιητικές τιμές οι οποίες τις περισσότερες φορές είναι εφικτό να επιφέρουν ανοδική τάση του κέρδους τους.¹⁷⁹

Σημαντικό κίνητρο για τους σύγχρονους αγρότες αποτελεί η παρακολούθηση του κόστους, η ανοδική τάση της απόδοσης της παραγωγής, η βελτίωση της ποιότητας των αγαθών και επομένως και η ανοδική τάση των κερδών τους. Ο συγκεκριμένος τομέας σε εθνικό επίπεδο κατά την παγκόσμια χρηματοοικονομική ύφεση εστίασε στη βελτίωση των αναπτυσσόμενων αγαθών και ενεργούσε με στόχο να καταφέρει να αντιμετωπίσει αποδοτικά τις κυριότερες ανασταλτικές παραμέτρους ανάπτυξης του πρωτογενή κλάδου που είναι το υψηλότερο κόστος παραγωγής.¹⁸⁰

Ακόμα και στο συγκεκριμένο μη προβλέψιμο παραγωγικό περιβάλλον είναι δυνατή η συγκράτηση των εξόδων σε χαμηλότερα επίπεδα καθώς επίσης και η αισθητή ελάττωσή τους. Σε αυτές τις δράσεις περιέχεται η ορθή διαχείριση της φυτοπροστασίας, η επιλογή πιστοποιημένων σπόρων υψηλών προδιαγραφών, η ορθολογική επιλογή αγοράς του γεωργικού εξοπλισμού, η ορθολογική άρδευση καθώς επίσης και ο ορθός σχεδιασμός, η εναλλαγή των καλλιεργειών καθώς επίσης και οι συγκαλλιέργειες.¹⁸¹

---

¹⁷⁹ Ζ. Βουρουτζής, (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹⁸⁰ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

¹⁸¹ Δ. Σκάλκος, (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αργινίου, Αργίνιο.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονιστεί πως καθοριστικό ρόλο σε όλα αυτά έχε παίξει το αναπτυξιακό νομοθετικό πλαίσιο 4339 που ισχύει στη χώρα μας από την περίοδο του 2016 που έχει χρηματοδοτήσει αρκετές επιχειρήσεις από εθνικούς πόρους. Πριν μερικά χρόνια υπήρξε και ενεργοποίηση 2 καθεστώτων συνολικού προϋπολογισμού 200 εκατομμυρίων ευρώ. Διαμέσου αυτών των προγραμμάτων επωφελήθηκαν μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς επίσης και αγροτικοί συνεταιρισμοί και ομάδες παραγωγών που είχαν ενεργό ρόλο σε cluster.¹⁸²

Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί πως η αναβάθμιση της γεωργικής εκμετάλλευσης είναι σημαντική συνθήκη με βασικότερο σκοπό την επίτευξη πιο υψηλών στόχων σε μια εξαιρετικά ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά. Για παράδειγμα η Τράπεζα Πειραιώς έχει καταφέρει να προσεγγίσει με ολιστικές μεθόδους τη χρηματοδότηση του συγκεκριμένου κλάδου.¹⁸³

Οι σύγχρονοι αγρότες, οι ομάδες παραγωγών, οι συνεταιρισμοί αυτής της μορφής και οι υπόλοιπες επιχειρήσεις έχουν την ευχέρεια να επωφεληθούν σε σημαντικό επίπεδο από τα διευρυμένα προγράμματα συμβολαιακής τραπεζικής, της κάρτας του αγρότη, των ειδικών αγαθών της παραπάνω τράπεζας καθώς επίσης και να εφοδιαστούν για το μέλλον διαμέσου των εξειδικευμένων προγραμμάτων κατάρτισης.¹⁸⁴

4.4 Δημοπρατήριο αγροτικών αγαθών

Η δημοπράτηση αποτελεί μια δράση αγοροπωλησίας αγαθών είτε υπηρεσιών. Όσοι έχουν ενεργό ρόλο σε αυτή τη δράση είναι διατεθειμένοι να παρέχουν ένα καθορισμένο χρηματικό ποσό με κυριότερο στόχο να καταφέρουν να αποκτήσουν το αγαθό είτε την υπηρεσία που προσφέρεται. Τις περισσότερες φορές το

---

¹⁸² [<https://empros.gr/2018/10/stin-agrodiatrosfi-ependyei-o-nomos-mas/>]

¹⁸³ Ζ. Βουρουτζής, (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹⁸⁴ Θ. Μπαρτζάνας, (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.

αγαθό κατοχυρώνεται σε εκείνον ο οποίος έχει κάνει τη βέλτιστη εφικτή προσφορά, δηλαδή την πιο υψηλή τιμή.¹⁸⁵

Η εκάστοτε χρονική περίοδος, σε όλες τις τοποθεσίες της χώρας μας σύμφωνα με την εποχικότητα των αγαθών, έμποροι συναλλάσσονται με παραγωγούς, παραγωγοί με αγροτικούς συνεταιρισμούς, συνεταιρισμοί με εμπόρους κλπ, με βασικότερο στόχο να καταφέρουν να κλείσουν την πιο συμφέρουσα συμφωνία αγοράς και πώλησης και για τους δυο συμβαλλόμενους.¹⁸⁶

Στη σημερινή εποχή αυτή η δράση μεταφέρεται με τους πλέον ανταγωνιστικούς όρους αλλά και ένα μεγάλο σύνολο από πλεονεκτήματα στην ηλεκτρονική πραγματικότητα. Έτσι αναπτύχθηκαν τα δημοπρατήρια αγροτικών αγαθών που προσφέρουν σε όλους τους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα να οργανωθούν και να έχουν ενεργό ρόλο σε ηλεκτρονικές δημοπρασίες αγαθών αυτής της μορφής.¹⁸⁷

Ως επί το πλείστον αυτή η τεχνική αφορά αγρότες και αγροτικούς συνεταιρισμούς οι οποίοι θέλουν να διαθέσουν τα αγαθά τους διαμέσου δημοπρασιών του διαδικτύου σε χονδρέμπορους είτε εταιρίες. Προσφέρει τη δυνατότητα για εύκολη, άμεση αλλά και ασφαλή ηλεκτρονική δημοπράτηση αγροτικών αγαθών που περιέχει όλες τις μορφές μέχρι την εξόφληση των χρειών. Ακόμα, υποστηρίζει τη διαχείριση πληροφοριών που έχουν άμεση σχέση με τους καταναλωτές αλλά και τους αγοραστές.

Η υπηρεσία αυτής της μορφής είναι δυνατόν με τεράστια επιτυχία να υποστηρίξει δημοπρασίες χονδρικής πώλησης αγροτικών αγαθών, που είναι άμεσα διαθέσιμα σε καθορισμένες ποσότητες με όλα τα διαδεδομένα μοντέλα δημοπρασίας που υλοποιούνται στην πράξη. Αυτά τα μοντέλα είναι η πλειοδοτική δημοπρασία

---

¹⁸⁵[<https://medium.com/@greekfoodcorridors/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%80%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1-e-auctions-in-greece-1e6d500ec0d7>]

¹⁸⁶ Ε.Λ. Κοτσίρης, Ε.Λ. Κοτσίρη, (2018), *Greek Law On Partnerships and Corporations*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.

¹⁸⁷ Χ. Καμενίδης, Δ. Κυριακίδη, (2015), *Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων*, Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

ανοδικής τάσης της τιμής, η πλειοδοτική δημοπρασία με ελαττωμένη τιμή καθώς επίσης και οι φανερές και κρυφές προσφορές.¹⁸⁸

Η αξιοπιστία όλων όσων έχουν ενεργό ρόλο στις δράσεις αυτής της μορφής εξασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό διαμέσου της δημοσιοποίησης των προσωπικών τους δεδομένων και σύμφωνα με την προηγούμενη δράση τους τόσο για τους πωλητές όσο και για τους αγοραστές. Η υπηρεσία αυτής της μορφής, μεταξύ άλλων προσφέρει σημαντικές δράσεις όπως είναι για παράδειγμα οι εξής :

- Ομαδοποίηση των πωλούμενων αγαθών με πολλαπλές διαθέσιμες ενότητες και υπό-ενότητες
- Καταγραφή δεδομένων τιμολόγησης και αποστολής
- Διαφοροποιημένες τακτικής πληρωμής
- Τήρησης ιστορικού πωλήσεων για όλους τους παραγωγούς και τους αγοραστές
- Αξιολόγηση παραγωγού και αγοραστή ύστερα από όλων των ειδών τις συναλλαγές
- Τεχνική υποστήριξη και κατάρτιση χρηστών
- Αναβαθμίσεις και προσαρμογές σύμφωνα με τις απαιτήσεις του εκάστοτε χειριστή¹⁸⁹

Στη χώρα μας, οι πι πολλοί παραγωγοί στη σημερινή εποχή καλλιεργούν μικρές εκτάσεις γης, εκτός καθορισμένων εξαιρέσεων. Οι συγκεκριμένοι παραγωγοί θα ήταν συμφέρον να συνεταιριστούν κάτω από μια κοινή διοικητική αρχή και να

---

¹⁸⁸ Α.Β. Βετσόπουλος, (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.

¹⁸⁹ Φ. Μαστρογιάννη, (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.

εμπορεύονται τα αγαθά τους διαμέσου αυτής της τακτικής. Η ψαλίδα στις τιμές των εν λόγω αγαθών διαμέσου αυτής της τακτικής, θα ελαττωθεί και οι πελάτες σε τελικό επίπεδο θα επωφελούνται. Με αυτόν τον τρόπο, η διάθεση των συγκεκριμένων αγαθών θα είναι πιο εύκολη διαμέσου του οργανισμού, με κυριότερη συνέπεια να υφίσταται κίνητρο για εγκατάσταση σε αγροτικές τοποθεσίες καθώς επίσης και ενασχόληση με αγροτική παραγωγή.¹⁹⁰

Γενικότερα, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως στη συγκεκριμένη τακτική είναι εφικτό να έχουν ενεργό ρόλο παραγωγοί και εταιρίες του αγροδιατροφικού κλάδου. Βασικότερο κριτήριο για αυτό αποτελεί οι εταιρίες αυτής της μορφής να δρουν νόμιμα στη χώρα μας είτε άλλο κράτος που είναι μέλος της ΕΕ. Για τη συμμετοχή σε αυτήν την τακτική, οι ενδιαφερόμενοι φτάνει να αναπτύξουν ένα προφίλ με τα δεδομένα τους σε μια καθορισμένη δικτυακή πύλη του ηλεκτρονικού δημοπρατηρίου.¹⁹¹

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η συγκεκριμένη τακτική αποτελεί το Βέλγιο, καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής οπωρολαχανικών εμπορεύεται διαμέσου αυτής της τακτικής, κάτι το οποίο γίνεται και στην Ολλανδία. Αυτή η χρήση έχει μεταβάλλει ριζικά τις εξελίξεις της συγκεκριμένης αγοράς στην ΕΕ, καθώς με αυτόν τον τρόπο αναπτύχθηκαν καθορισμένες μορφές οργανώσεων, όπως είναι για παράδειγμα οι χονδρεμπορικοί συνεταιρισμοί προώθησης καθώς επίσης και οι σύνδεσμοι διαπραγμάτευσης των πωλήσεων.¹⁹²

---

¹⁹⁰[<https://medium.com/@greekfoodcorridors/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%80%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1-e-auctions-in-greece-1e6d500ec0d7>]

¹⁹¹ [<https://empros.gr/2016/02/tora-oi-agrotos-exoun-to-ilektroniko-tous-dimopratio/>]

¹⁹² Σ. Μαριάδης, (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.

ΕΡΕΥΝΑ

Για την έρευνα έγινε ποιοτική συνέντευξη με την μέθοδο του ερωτηματολογίου .

Κλείνοντας την πτυχιακή μας εργασία ήρθαμε σε επαφή συζητήσαμε και θέσαμε κάποια ερωτήματα με άτομα που γνωρίζουν από αγροτικές ενώσεις και γενικότερα είναι γνώστες της αγροτικής ανάπτυξης στη περιφέρειά μας . Το πρώτο άτομο είναι ο Κύριος ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ο οποίος είναι αντιπεριφερειάρχης αγροτικής ανάπτυξης στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος . Το δεύτερο άτομο που ήρθαμε σε επαφή είναι ο Κύριος ΖΑΧΡΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ο οποίος είναι διευθυντής στο κέντρο εξυπηρέτησης αγροτών (Κ.Ε.Α) στην Αμαλιαδα και αντιδήμαρχος στο δήμο Ηλιδας στον οικονομικό τομέα του δήμου. Θέσαμε διαφορετικές ερωτήσεις ώστε να καλύψουμε στο μέγιστο τα ερωτήματα μας αλλά και διότι ο χρόνος που είχαν ο Κύριος ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ και ο Κύριος ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ήταν περιορισμένος λόγω επαγγελματικών ραντεβού . Πρώτα συνομιλήσαμε με τον Κύριο ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ του οποίου μετά από μια μικρή κουβέντα που είχαμε του θέσαμε τα εξής ερωτήματα και λάβαμε τις απάντησης του .

1. Μέσα από τις αγροτικές ενώσεις βλέπουμε μια δημιουργία γνώσης η οποία είναι πολύτιμη για τους νεότερους παραγωγούς αλλά και για τους παλιότερους που μέσα από την εμπειρία τους τους βοηθά να πάρουν το μέγιστο από την καλλιέργεια τους . Είναι μια γνώση η οποία θα μείνει στην ένωση και στους συνεταιρισμούς αλλά και στους παραγωγούς είναι μια γνώση η οποία εξελίσσεται για κάτι καλύτερο όπως καταλαβαίνουμε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ : Έτσι είναι οι αγρότες προσπαθούν και οι οργανώσεις τους , οι συνεταιρισμοί , οι ομάδες παραγωγών να είναι πάντα μέσα στις εξελίξεις σε συνεργασία με φορείς και επιστημονικά ιδρύματα που προσφέρουν τέτοιου είδους γνώσεις ώστε να φύγουμε από το παραδοσιακό τρόπο καλλιέργειας και παραγωγής προϊόντων . Ωστε έτσι να πάμε μπροστά με σύγχρονες μορφές με καινούργια πρότυπα και να αναδείξουμε με τον καλύτερο τρόπο τα προϊόντα μας και να ανεβάσουμε όσο ποιο ψηλά γίνεται τον αγροτικό τομέα.

2. Η ομαδικότητα και η συνεργασία μεταξύ των μελλών των αγροτικών ενώσεων στη δυτική Ελλάδα πιστεύετε ότι είναι σε ένα καλό επίπεδο ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ : Φυσικά και δεν είμαστε ευχαριστημένοι ακόμα δεν έχει φτάσει στο καλύτερο επίπεδο που θέλουμε ,διότι κάθε οργάνωση και οικονομικός φορέας στα δύσκολα χρόνια που περάσαμε που περνάμε δεν περάσαμε , έχουν δημιουργήσει άλλες συνθήκες μια μερίδα κόσμου είναι ακόμα θυμωμένος και όταν είσαι θυμωμένος δεν σκέπτεσαι σωστά ούτε ήρεμα . Το οικονομικό περιβάλλον που ζούμε τα τελευταία χρόνια δεν είναι καλό . Παρά τις προσπάθειες που γίνονται παρά το κλίμα που έχουμε εμείς εδώ σαν δυτική Ελλάδα και των τουρισμό που έχουμε από πρώτα απ όλα την Αρχαία Ολυμπία της κρουαζιέρες που είναι σχεδόν σε καθημερινή βάση στο Κατάκολο και τις παραλίες σας μιλώ πάντα για την περιοχή σας και την δική μου περιοχή . Δεν είμαστε ακόμα ικανοποιημένοι ακόμα από το επίπεδο συμμετοχής και λείψεις αποφάσεων στο να ενδιαφέρονται πάρα πολύ αγρότες ,που θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερος ο αριθμός ώστε να έχουν και καλύτερο οικονομικό όφελος αλλά και να βελτιστοποιηθεί ο αγροτικός τομέας.

Ποια είναι η λύση που σκέπτεστε ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ : Να σταματήσουμε να μιλάμε πολύ και να δουλεύουμε ,να πράττουμε περισσότερο για να έρθει το καλύτερο .

3. Εσείς σαν αντιπεριφερειάρχης αγροτικής ανάπτυξης τι οραματίζεστε για τις αγροτικές ενώσεις ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Να έχουν μια βιώσιμη επιχείρηση που να βοηθά το μέλος παραγωγό στην συλλογική προσπάθεια για την διάθεση ποιοτικότερων προϊόντων . Όλα αυτά είναι πράγματα τα οποία δεν μπορεί να τα κάνει μια αγροτική ένωση μονή της θέλει βοήθεια από τους αγρότες ,από την νομοθεσία τους νομούς γενικότερα που αφορά τους αγρότες που ψηφίζονται ,αλλά και από την περιφέρεια στην οποία ανήκει η αγροτική ένωση είναι όλα αλληλένδετα .

4. Βλέπουμε ότι στο λάδι έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες στην προώθηση του την έρευνα αγοράς και το μπραντινγ του . Θα λέγαμε ότι συλλογική προσπάθεια είναι σε ένα καλό επίπεδο παρότι φέτος το λάδι δεν έχει τιμή. Ποια είναι η γνώμη σας ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ : Ναι συμφωνώ μαζί σας τα τελευταία χρόνια γίνεται αυτό το πράγμα . αυτό έχει σχέση με τους νέους ανθρώπους που ξαναγύρισαν στο χωριό και προσπαθούν να οργανώσουν την περιουσία τους ,το βιος τους με έναν τρόπο σύγχρονο και με τέτοια κριτήρια θα προχωρήσουν. Όπως γνωρίζεται ο αγροτικός πληθυσμός στην Ελλάδα είναι γερασμένος, έχουμε τις ιδιομορφίες του μικρού κλήρου με τα πολλά αγροτεμάχια που έχει ο καθένας στην κατοχή του . Υπάρχουν δυσκολίες αλλά θεωρώ ότι οι νέοι που τώρα ασχολιούνται με την παραγωγή που τώρα θέλουν να κάνουν το κύριο επάγγελμα τους το αγροτικό θεωρώ ότι βρίσκουν μορφές συνεργασίας προωθώντας νέες πρακτικές

Στη συνέχεια συνομιλήσαμε με τον Κύριο ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟ του οποίου μετά από μια μικρή κουβέντα που είχαμε του θέσαμε τα εξής ερωτήματα και λάβαμε τις απάντησης του.

1. Από τους μηχανισμούς προγραμματισμού των αγροτικών ενώσεων η ένωση κρατάει κάτι ,η ένωση πλέων έχει αναδιαμορφώσει τους στόχους της έχει νέους στόχους; Ποιος θεωρείτε είναι ο ρόλος της για τους παραγωγούς που συμμετέχουν ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ :Κοιτάζτε να δείτε σίγουρα υπάρχουν αναδιατάξεις στο τρόπο διοίκησης .Παραδείγματα είναι πολλά υπάρχουν πολλές ευρωπαϊκές χώρες που είναι πολλά βήματα μπροστά όπως η Ισπανία η Γαλλία ,δεν θα έπρεπε . Δεν θα έπρεπε γιατί τα περασμένα χρόνια ζούσαμε σε ένα κόσμο να το πω εικονικό σε ένα κόσμο που το κυρίαρχο ήταν το εύκολο και όχι αυτό με την συλλογική και αποτελεσματική προσπάθεια . Η ένωση κρατάει έχει κερδίσει πολλά από την συνεργασία προσπαθεί και σε άλλους τομείς, να κάνει συνεργασίες και με άλλους συνεταιριστικούς φορείς και με άλλες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στα αγροτικά εφόδια στην παραγωγή ζωοτρόφων και σε άλλα τέτοια θέματα που εμεις έχουμε δραστηριότητες .

2. Φέτος σε μια παραγωγική και ποιοτική χρονιά για το ελαιόλαδο συναντήσαμε μια άκρος χαμηλή τιμή στην ιδιωτική πώληση .Πιστεύεται ότι μέσο των αγροτικών ενέσεων θα υπήρχε διαφορά στην τιμή πουλώντας το ελαιόλαδο μέσο αυτής ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πιστεύω πως και βέβαια θα υπήρχε καλύτερη τιμή και με συνεργασία πολλών συνεταιρισμών θα μαζευόταν τεράστια ποσότητα ελαιολάδου και μέσο αυτών θα γινόταν μια καλή συμφωνία με καλή τιμή ώστε να εξάγουμε το ελαιόλαδο στο εξωτερικό. Έτσι θα ήταν κερδισμένοι και οι παραγωγοί και οι έμποροι.

3. Πως μπορεί να βοηθήσει ο αγροτικός συνεταιρισμός στην προώθηση, πιστοποίηση και την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας ;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μέσα από τους έλεγχους που γίνονται τα προϊόντα περνούν κάποια πιστοποίηση και μέσω γνωριμιών με έμπορος που έχει η ένωση μπορεί να κλίσει στη βέλτιστη τιμή την αγορά των προϊόντων με το καλύτερο δυνατό κέρδος. Η δυτική Ελλάδα βασίζεται στον αγροτικό τις τομέα έτσι όσο το μεγαλύτερη παράγωγή υπάρχει σε όλα τα είδη τόσο μεγαλύτερο θα είναι το κέρδος και με αυτό θα ωφελείται και θα αναπτύσσεται η τοπική οικονομία

4. Πιστεύεται ότι τα ηλεκτρονικά δημοπρατήρια μπορούν να βοηθήσουν στην λειτουργία και εξέλιξη των αγροτικών ενώσεων

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Αυτό είναι μια μορφή που εφαρμόζεται στο εξωτερικό με επιτυχία δυστυχώς στην Ελλάδα δεν γίνεται ακόμα . Και βέβαια θα βοηθούσε σε μεγάλο βαθμό τις αγροτικές ενώσεις ώστε ανάλογα την ποσότητα προϊόντων που έχουν θα μπορέσουν να χτυπήσουν μια καλή τιμή στην πώληση τους τόσο στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό

ΚΡΙΤΙΚΗ :Για τις απόψεις του κυρίου Βασιλόπουλου και του κυρίου Ζαχαρόπουλου συμφωνούμε και πιστεύουμε ότι εάν γίνονταν πράξη οι αγροτικές ενώσεις και ο αγροτικός τομέας θα ήταν σε καλύτερο επίπεδο από ότι σήμερα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη σημερινή εποχή, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι ομάδες παραγωγών που μελετήσαμε στη συγκεκριμένη εργασία δρουν μέσα σε ένα αβέβαιο περιβάλλον που κάνει εξαιρετικά επίφοβη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς επίσης και τη χάραξη καθορισμένων στρατηγικών. Οι δυσκολίες, επομένως, για τους αγρότες σαν μικροί επιχειρηματίες και επενδυτές είναι η κυριότερη αιτία και το βασικότερο κίνητρο που τέθηκαν υπέρ του συνεργατισμού.

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, πως στη σύγχρονη αγορά έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με εμπόρους των οποίων η οικονομική ισχύς και η οργάνωση θέτουν σημαντικά εμπόδια στη δράση των συγκεκριμένων οργανισμών. Η συνεργασία η οποία προωθείται ολοένα και πιο συχνά τα τελευταία χρόνια μέσα από το συνεταιριστικό θεσμό έχει σαν βασικότερο σκοπό τη συγκέντρωση αλλά και τη κοινή λειτουργία μικρών επιχειρηματιών.

Στη σημερινή εποχή, η συμπληρωματικότητα αποτελεί την κυριότερη αξία στη μέθοδο οργάνωσης και δράσεων των εν λόγω οργανώσεων και των ομάδων παραγωγής, προσδίδοντας αναγνώριση και ενίσχυση στη διαπραγματευτική τους ισχύ. Στη σύγχρονη εποχή, η υπερπροσφορά των αγροτικών αγαθών αναπτύσσει σημαντικά ζητήματα που έχουν άμεση σχέση με την ευχέρεια ίσης συμμετοχής και ευκαιριών για τους σύγχρονους αγρότες της χώρας μας.

Οι παραπάνω λόγοι κάνουν σημαντική τη λειτουργία συνεταιρισμών αφού προωθούν τη σύνταξη αλλά και την εφαρμογή κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, προκειμένου να ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό η διαφάνεια καθώς επίσης και η καλλιέργεια ορθών βάσεων με στόχο τη σύναξη υγιών σχέσεων ανάμεσα σε παραγωγούς αλλά και καταναλωτές.

Η αποδοτική οργάνωση αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό κίνητρο με στόχο τη συμμετοχή αυτών των συνεταιρισμών και των ομάδων παραγωγών. Στη σημερινή εποχή το εμπόριο οργανώνεται αποδοτικότερα σε όλα τα επίπεδα και προωθείται το εξαγωγικό εμπόριο, με κυριότερο σκοπό την επίτευξη υψηλότερων επιπέδων κέρδους διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο και στον τομέα της μεταποίησης. Η προώθηση των αγαθών αποτελεί βασική δράση για το δυναμικό κλάδο των συνεταιρισμών, παίζοντας σημαντικό ρόλο παράλληλα στην προβολή του κράτους.

Μια εξαιρετικά σημαντική προοπτική σε όλα αυτά είναι η αγροδιατροφή που διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο καθώς μπορεί να βοηθήσει σημαντικά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς αλλά και τις ομάδες παραγωγών. Εξίσου σημαντική προοπτική, όμως, είναι και η ανάπτυξη των αγροτικών δημοπρατηρίων διαμέσου των οποίων υφίσταται σημαντική ελάττωση του ελλείμματος ενημέρωσης των παραγωγών σε ό,τι έχει να κάνει με την αγορά των τιμών πώλησης διαμέσου των ρολογιών των δημοπρατηρίων και ενισχύεται η δράση της αγοράς μεταξύ αγοραστών και πωλητών.

Οι τακτικές αυτές έχουν την ευχέρεια να ελαττώσουν σε σημαντικό επίπεδο τη δύναμη των αγοραστών αφήνοντάς τους να ανταγωνιστούν σε μια διαφανή αγορά, ελατώνοντας την ασύμμετρη ενημέρωση και παίζοντας σημαντικό ρόλο στην αισθητή βελτίωση της αποδοτικότητας της δράσης πώλησης. Ο στόχος αυτής της

τακτικής αφορά την τόνωση των εισροών των μελών του συνεταιρισμού αυτής της μορφής βοηθώντας στην ενίσχυση της θέσης των παραγωγών στην αγορά σε σχέση με τους αγοραστές, ενδυναμώνοντας με αυτόν τον τρόπο τη δράση της οριοθέτησης της τιμής πώλησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

- ✚ Αδάμ Σ., (2014), *Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων*, Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα.
- ✚ Βετσόπουλος Α.Β., (2018), *Ιστορία των συνεταιρισμών στην Ελλάδα*, 2η έκδοση, Εκδόσεις Γράμμα, Αθήνα.
- ✚ Βουρουτζής Ζ., (2012), *Το δίκαιο των συλλογικών αγροτικών οργανώσεων σύμφωνα με τους Ν. 28/10/2000 και 4015/2011: Θεωρία, νομολογία, υποδείγματα*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.
- ✚ Βουρουτζής Ζ., (2016), *Το δίκαιο των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.
- ✚ Ηλιόπουλος Κ., (2004), *Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς: Βασικά χαρακτηριστικά και Προϋποθέσεις Ανάπτυξής τους*, Αγροτικός Συνεργατισμός, τεύχος 25.
- ✚ Καμενίδης Χ., (2001), *Συνεταιρισμοί: αρχές, οικονομική, πολιτική ανάπτυξη, οργάνωση, νομοθεσία*, Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.
- ✚ Καμενίδης Χ., Κυριακίδη Δ., (2015), *Μάρκετινγκ αγροτικών προϊόντων*, Εκδόσεις Κυριακίδη, Αθήνα.

- ✚ Κοντογεώργος Α., Σεργάκη Π., (2015), *Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα.
- ✚ Κοντογεώργος Α., (2016), *Συνεταιριστική οικονομία - Άλλες μορφές συνεταιριστικής οργάνωσης*, Σημειώσεις Μαθήματος, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών Προϊόντων & Τροφίμων, Πάτρα.
- ✚ Κοτσίρης Ε.Λ., Κοτσίρη Ε.Λ., (2018), *Greek Law On Partnerships and Corporations*, Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα.
- ✚ Λαμπρος Κ., (1999), *Συνεταιρισμοί και ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τυπωθητω/Δαρδάνος, Αθήνα.
- ✚ Μαριάδης Σ., (2012), *Συνεργατισμός και συνεταιρισμοί*, Εκδόσεις Αμφικτυονία Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη.
- ✚ Μαστρογιάννη Φ., (2016), *Οδηγός αγροτικών επιχειρήσεων: Φορολογία και προγράμματα*, Εκδόσεις Αρναούτη, Αθήνα.
- ✚ Μπαρτζάνας Θ., (2016), *Αγροδιατροφή*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Εθνική Στρατηγική ΕΤΑΚ για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020, Αθήνα.
- ✚ Νιφορόπουλος Κ., Παπαδημητρίου Γ., (2018), *Φορολογικός και Λογιστικός Σύμβουλος του Αγρότη 2018*, Εκδόσεις Ριολος, Αθήνα.
- ✚ Πανεπιστήμιο Αιγαίου, (2015), *Πρόταση ανάπτυξης προϊόντων τροφίμων (για θεωρία και πρακτική εφαρμογή)*, Τμήμα Επιστήμης Τροφίμων & Διατροφής, Λήμνος.
- ✚ Παντελαίος Δ., (2018), *Σύσταση ομάδων παραγωγών*, Γεωπόνος Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Σερρών, Αμμουδια Σερρών.
- ✚ Παπαγεωργίου Κ., (2015), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, Θεωρία και Πρακτική, Γ' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

- ✚ Παπαδοπούλου Χ., Σεργάκη Π., (2012), *Στρατηγικές των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα για την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους*, 12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, ΕΤΑΓΡΟ, Θεσ/νίκη, 23-24 Νοεμβρίου.
- ✚ Σελλιανάκης Β.Γ., (2010), *Οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Η Άνοδος, η Πτώση & η Λεηλασία*, Εκδόσεις Σελλιανάκης, Αθήνα.
- ✚ Σκάλκος Δ., (2016), *Η θέση & η προοπτική των αγροτικών συνεταιρισμών στην αγορά της Ευρώπης*, Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αγρινίου, Αγρίνιο.
- ✚ Τσούμας Β., (2005), *Οι συνεταιρισμοί: Οικοδομικοί - Αστικοί & Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Α.Σ.Ο.)*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- ✚ Τσούρας Γ., (2005), *Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα*, Έκδοση Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- ✚ Φεφές Μ., (2018), *Αγροτικοί συνεταιρισμοί: Το νέο νομοθετικό πλαίσιο μετά τον Ν. 4384/2016*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- ✚ Φεφές Μ., (2012), *Δίκαιο και οργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Διεθνή βιβλιογραφία

- ✚ Benos T., Kalogeras N., Verhees F., Sergaki P., Pennings J., (2015), *Cooperatives' Organizational Re-structuring, Strategic Attributes and Performance: The Case of Agribusiness Cooperatives in Greece*, *Agribusiness: an International Journal*, 5(2), pp. 3-23.
- ✚ Bourlakis M., Maglaras G., Fotopoulos C., (2012), *Creating a "best value support chain"?*, Empirical evidence from the Greek food chain, *The International Journal of Logistics Management*, 23(3), pp. 360-382.
- ✚ Skalkos D., (2012), *Novel Innovation Management Process: For applications in fields such as Food Innovation*, *The International Journal of Innovation Science*, 4(4), pp. 245-258.

- ✚ USDA, (2015), *How To Start A Cooperative*, United States Department of Agriculture Rural Development Business and Cooperative Programs Cooperative Information Report 7.

Διαδικτυακή βιβλιογραφία

- ✚ <http://ec.europa.eu/>
- ✚ <https://empros.gr/2018/10/stin-agrodiatropi-ependyei-o-nomos-mas/>
- ✚ <https://medium.com/@greekfoodcorridors/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%80%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B1-e-auctions-in-greece-1e6d500ec0d7>